

PL-BY-UA
2014-2020

Funded by
the European Union

SECINCARP

**СПІЛЬНА СТРАТЕГІЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА РЕАГУВАННЯ
НА КАТАСТРОФИ В КАРПАТСЬКОМУ ЄВРОРЕГІОНІ**

**WSPÓLNA STRATEGIA STRATEGIA ZAPROBIEGANIA I REAGOWANIA
NA KATASTROFĘW EUROREGIONIE KARPACKIM**

PL-BY-UA
2014-2020

Funded by the
European Union

СПІЛЬНА СТРАТЕГІЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА РЕАГУВАННЯ НА КАТАСТРОФИ В КАРПАТСЬКОМУ ЄВРОРЕГІОНІ ДО 2027 РОКУ

Цей документ розроблено за фінансової підтримки Європейського Союзу у рамках Програми транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2014-2020 ЄІС. Відповідальність за зміст даного документу несуть Асоціація «Єврорегіон Карпати – Україна», Головне управління ДСНС України у Львівській області, Головне управління ДСНС України в Івано-Франківській області, Головне управління ДСНС України у Закарпатській області і Воєводська комендатура Державної пожежної служби в Ряшеві, його текст у жодному випадку не може вважатись відображенням офіційної позиції Органу Управління Європейського Союзу чи Спільного технічного секретаріату Програми транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2014–2020.

СТРУКТУРА СТРАТЕГІЧНОГО ДОКУМЕНТУ

UA

PL

1. АНАЛІТИЧНА ЧАСТИНА**1. CZĘŚĆ ANALITYCZNA**

- 1.1. Загальні положення
- 1.2. Опис території реалізації стратегії
- 1.3. Аналіз поточного стану попередження та реагування на надзвичайні ситуації в Карпатському регіоні
- 1.4. SWOT-аналіз

1.5. Сценарії розвитку попередження та реагування на надзвичайні ситуації в Карпатському регіоні до 2027 року

2. СТРАТЕГІЧНА ЧАСТИНА**2. CZĘŚĆ STRATEGICZNA**

- 2.1. Стратегічні, операційні цілі та завдання у сфері попередження та реагування на надзвичайні ситуації в Карпатському регіоні
  - 2.1.1. Посилення співпраці у сфері попередження, реагування ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій
    - 2.1.1.1. Зміцнення матеріальної бази
    - 2.1.1.2. Спільні навчання та тренування
    - 2.1.1.3. Підтримка добровільних організацій (в т.ч. громадських, самоврядних) в системі безпеки
  - 2.1.2. Взаємодія у сфері супроводу і безпеки туризму в горах
    - 2.1.2.1. Зміцнення матеріальної бази
    - 2.1.2.2. Спільні навчання та тренування
  - 2.1.3. Співпраця у сфері просвітництва та інформування
    - 2.1.3.1. Підвищення рівня обізнаності мешканців прикордоння
    - 2.1.3.2. Обмін досвідом у сфері реагування на надзвичайні ситуації
- 2.2. Індикатори оцінки досягнення стратегічних цілей
- 2.3. Фінансове забезпечення реалізації стратегії
- 2.4. Моніторинг реалізації стратегії
- 2.5. Узгодженість стратегії з регіональними стратегічними документами
- 2.6. План заходів з реалізації стратегії попередження та реагування на надзвичайні ситуації в Карпатському регіоні

1. АНАЛІТИЧНА ЧАСТИНА

1.1. Загальні положення

Територія Карпат є одним з найпривабливіших і найрізноманітніших географічних регіонів Центрально-Східної Європи. Регіон Карпат українсько-польського прикордоння, для цілей співпраці в якому розробляється українсько-польська стратегія попередження та реагування на катастрофи в Карпатському Єврорегіоні (далі – Стратегія), охоплює Закарпатську, Івано-Франківську і Львівську області України і Підкарпатське воєводство Республіки Польща. Характерною рисою цієї території є низький, як у порівнянні з іншими регіонами своїх держав, так і у європейському масштабі, рівень соціально-економічного розвитку регіонів. Величезний потенціал, який забезпечують людський капітал, природні багатства та культурна спадщина, не використовується відповідним чином. Додатковим аспектом, який залежно від підходу може бути або перешкодою, або перевагою, є той факт, що регіон Карпат розділений зовнішнім кордоном Європейського Союзу. У свою чергу, політичне значення українсько-польського партнерства як у державному, так і у міжрегіональному вимірі є стратегічним для обох держав.

Стратегію розроблено у рамках проекту “Спільний захист людей та навколишнього середовища шляхом створення українсько-польської системи попередження та реагування на катастрофи в Карпатському Єврорегіоні”, який спільно реалізують Асоціація органів місцевого самоврядування “Єврорегіон Карпати – Україна” (головний партнер), Головне управління ДСНС України у Закарпатській області, Головне управління ДСНС України в Івано-Франківській області, Головне управління ДСНС України у Львівській області і Воєводська комендатура Державної пожежної служби в Ряшеві за фінансової підтримки Європейського Союзу у рамках Програми транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2014-2020.

Проект має на меті підвищення рівня безпеки в карпатському регіоні шляхом зміцнення спроможності регіональних служб пожежної охорони та надзвичайних ситуацій, скорочення часу реагування на катастрофи в гірській місцевості. Ключові заходи проекту:

- Придбання 11 пожежних машин та комплектів вогнетривкого спорядження для обласних управлінь ДСНС України у Львівській, Закарпатській, Івано-Франківській областях;
- Придбання 3 мікроавтобусів для обласних управлінь ДСНС України у Львівській, Закарпатській, Івано-Франківській областях;
- Спільні навчання для персоналу пожежно-рятувальних частин карпатських областей;
- Будівництво приміщення для навчальних тренувань пожежників з імітацією реальних умов надзвичайних ситуацій в Перемишлі (Республіка Польща);
- Розробка спільної стратегії попередження та реагування на катастрофи в Карпатському Єврорегіоні;
- Просвітницька та інформаційно-промоційна кампанія

Стратегію розроблено упродовж 2019-2021 років за участі усіх партнерів проекту та запрошених експертів. Основні положення стратегічного документу було обговорено під час трьох робочих зустрічей, які відбулися у Львові 11 червня 2019 року, 27 серпня 2019 року та 11 серпня 2021 року.

До складу робочої групи із розробки Стратегії увійшли:

- Ярослав Бабяк (Головне управління ДСНС України у Закарпатській області),

- Володимир Бригілевич (Асоціація органів місцевого самоврядування "Єврореґіон Карпати - Україна"),
- Микола Бурлак (Головне управління ДСНС України в Івано-Франківській області),
- Ярослав Василюк (Головне управління ДСНС України в Івано-Франківській області),
- Зіновій Карапінка (Головне управління ДСНС України у Львівській області),
- Тарас Кочкодан (Головне управління ДСНС України в Івано-Франківській області),
- Юрій Краснюк (Головне управління ДСНС України в Івано-Франківській області),
- Галина Литвин (Асоціація органів місцевого самоврядування "Єврореґіон Карпати - Україна"),
- Вітольд Нич (Воєводська комендатура Державної пожежної служби в Ряшеві),
- Адам Сосновскі (Воєводська комендатура Державної пожежної служби в Ряшеві),
- Юрій Фурик (Головне управління ДСНС України у Закарпатській області),
- Войцех Церпіж (Воєводська комендатура Державної пожежної служби в Ряшеві),
- Андрій Шекета (Головне управління ДСНС України у Закарпатській області),
- Олег Штангрет (Головне управління ДСНС України у Львівській області)

Основою для розроблення спільної українсько-польської стратегії попередження та реагування на катастрофи в Карпатському Єврореґіоні є Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Польща про співробітництво та взаємну допомогу в галузі попередження катастроф, стихійного лиха, інших надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків, підписана 19 липня 2002 року. Цей документ визначає основні принципи добровільного надання допомоги під час катастроф, стихійних лих та інших надзвичайних ситуацій, що загрожують життю і здоров'ю людей, майну або довкіллю, та які не можуть бути повністю або швидко локалізовані власними засобами лише української чи польської сторін. Угодою передбачається співробітництво у галузі розвитку методів та заходів щодо збільшення своїх можливостей у попередженні катастроф, стихійних лих, інших надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків.

Стратегія також опирається на Карпатську конвенцію (Рамкову конвенцію про охорону та сталий розвиток Карпат, ратифіковану Законом України № 1672-IV (1672-15) від 07.04.2004), яка передбачає створення системи оцінки/інформації про стан довкілля, моніторинг та раннє попередження. Згідно з положеннями Конвенції у разі необхідності здійснюється оцінка ризиків, впливу на навколишнє середовище та стратегічна екологічна оцінка, враховуючи особливості Карпатських гірських екосистем, а також проводяться консультації стосовно проектів транскордонного характеру в Карпатах та здійснюється оцінка їхнього впливу на навколишнє середовище з метою уникнення транскордонних шкідливих наслідків.

Стратегічний документ враховує положення регіональних Стратегій розвитку до 2027 року 4-х прикордонних регіонів: Закарпатської, Івано-Франківської та Львівської областей України і Підкарпатського воєводства Республіки Польща, якими визначено основні напрямки розвитку цих регіонів та запропоновані конкретні проєкти по вирішенню ключових проблем.

Стратегія також враховує положення проекту макрорегіональної стратегії ЄС для Карпатського регіону, процес розробки якої був започаткований 29 серпня 2018 року. Основна ціль макрорегіональної стратегії - підвищення конкурентоспроможності та привабливості Карпатського макрореґіону на основі внутрішніх потенціалів розвитку та створення конкурентних переваг для підвищення рівня і якості життя населення Карпатського регіону шляхом створення міцної основи для співпраці карпатських країн і регіонів.

1.2. Опис території реалізації стратегії

1.2.1. Загальна характеристика території

Транскордонна територія, на яку поширюється ця стратегія, складається з 4 адміністративних одиниць (рівень, що відповідає рівню NUTS 2 згідно з Класифікацією територіальних одиниць статистичних цілей) загальною площею 66 356 км², у тому числі Закарпатська, Івано-Франківська і Львівська області України і Підкарпатське воєводство з польської сторони.

Закарпатська область займає площу 12 777 км², до її складу (станом на вересень 2021 року) входить 605 населених пунктів у межах 64 територіальних громад. Кількість населення області (2018) – 1 208 212 осіб.

Івано-Франківська область займає площу 13 900 км², до її складу (станом на вересень 2021 року) входить 804 населені пункти у межах 62 територіальних громад. Кількість населення області (2018) – 1 368 097 осіб.

Львівська область займає площу 21 833 км², до її складу (станом на вересень 2021 року) входить 1928 населених пунктів у межах 73 територіальних громад. Кількість населення області (2018) – 2 512 084 осіб.

Важливо відзначити, що у результаті децентралізації та місцевих виборів, проведених у жовтні 2020 року, у регіоні змінено адміністративно-територіальний устрій, зокрема - у Львівській області створено 7 нових районів (Дрогобицький, Золочівський, Львівський, Самбірський, Стрийський, Червоноградський, Яворівський) та 73 територіальні громади (ТГ), у Закарпатській області – 6 районів (Ужгородський, Берегівський, Мукачівський, Рахівський, Хустський і Тячівський) та 63 ТГ, в Івано-Франківській області - 6 районів (Івано-Франківський, Верховинський, Калуський, Коломийський, Косівський, Надвірнянський) та 62 ТГ.

Підкарпатське воєводство займає площу 17 846 км², до його складу входить 21 повіт і 4 міста з повітовим статусом. У межах воєводства налічується 160 гмін, з них 16 – міських, 35 – місько-сільських, 109 – сільських. Кількість населення – 2 127 164 особи (2018).

У 2018 році територію реалізації стратегії населяло понад 7, 215 млн осіб, з яких понад 70% мешкали на території України, а більше 29,5% - на території Республіки Польща.

Основними містами української частини Стратегії є: Львів (724 тис.), Івано-Франківськ (231 тис.), та Ужгород (115 тис.). Найбільші міста з населенням понад 60 тис. включають: Мукачєво, Дрогобич, Червоград, та Стрий.

За чисельністю населення до найбільших міст, розташованих у польській частині, охопленій Стратегією, належить столиця воєводства Ряшів (191 600). Серед міст з населенням близько 50 тис. є також Перемишль.

У польській та українській частинах Стратегії спостерігається концентрація населення переважно у воєводських містах та навколо них.

Закарпатська область розташована на крайньому південному заході України, є географічним центром Європи. Має різноманітний рельєф та кліматичні умови. Закарпаття – єдина область України, яка розташована за головними Карпатськими хребтами. Це підсилює її транспортну віддаленість від решти території країни, зв'язок з якою можливий лише через перевали. Найбільше значення серед них мають Ужоцький (абсолютна висота 889 м), Верецький або Ворітський (839 м), Воловецький або Бескидський (1014 м), Торунський (930 м) разом з Вишківським (941 м) та Яблуницький, або Татарський (931м). Закарпатська область знаходиться в межах двох великих фізико-географічних одиниць – Карпатської гірської (4/5 території) та Закарпатської низовинної. Якщо природні умови останньої (рельєф, клімат, ґрунтово-рослинний покрив тощо) майже всюди сприятливі для господарського освоєння людиною, то в Карпатах найкращі умови для цього мають міжгірні улоговини, долини рік, пологі схили і частково низькогір'я. Найвища точка України – гора Говерла (2061 м) – знаходиться на

території Закарпатської області.

Територія Івано-Франківської області характеризується поєднанням різних тектонічних структур, геологічних умов, що відображається в різноманітті рельєфу та визначає диференціацію кліматичних, геоботанічних, ландшафтних умов в межах області. За характером рельєфу поділяється на три частини: північну - Подільську височину (до 430 м), вздовж правобережжя Дністра – Передкарпатське низькогір'я і гірську – Українські Карпати (майже 50% площі області). Гірські масиви та пасма простягаються у південно-східному напрямку і порізані по-перечними та поздовжніми долинами: Горгани (г. Сивуля, 1 836 м), Покутсько-Буковинські Карпати; на півдні – Гринявські та Чивчинські гори.

Львівська область знаходиться на крайньому заході України в межах Волинської і Подільської височин та перетинає три природні зони: лісову, лісостепову і зону висотної поясності Карпат. На території області виділяють п'ять природних районів – гірські Карпати на півдні, до них прилягає Передкарпатська височина, Подільська височина (плато) – в центральній частині, Мале Полісся і Волинська височина – на півночі. На території області виділяють п'ять природних районів – гірські Карпати на півдні, до них прилягає Передкарпатська височина, Подільська височина (плато) – в центральній частині, Мале Полісся і Волинська височина – на півночі. Карпатські гори в межах Львівської області носять назву Східні Бескиди. Вони складаються з ряду повздовжніх паралельних хребтів з м'якими низькогірними формами рельєфу і простягаються з північного заходу від кордону з Польщею на південний схід до вододілу р.р. Опору і Мізунки. Довжина їх становить 60 км. Прикарпатська височина на всьому протязі відділена від Східних Бескидів добре вираженим тектонічним уступом, а на сході межує з Подільською височиною. Вона характеризується грядово-горбистим типом рельєфу з загальним нахилом на північний схід – від Карпат до долини р. Дністер. Подільська височина – це припіднята рівнина, через яку проходять вододіли між ріками басейнів Сяну, Західного Бугу, Прип'яті і Дністра. Подільська височина характеризується сильно розчленованим ерозійним рельєфом. Мале Полісся знаходиться в межах обширного пониження рельєфу між Волинською і Подільською височинами, яке витягнуте від м. Рава-Руська на заході до м. Броди на сході. Мале Полісся – це плоскохвиляста рівнина, яка характеризується наявністю акумулятивних та денудаційних форм рельєфу. На півночі Львівської області заходять відроги Волинської височини, яка відділена від Малого Полісся широтним підняттям рельєфу до 50-75м. Поверхня Волинської височини представлена плоскими, злегка хвилястими межиріччями з пологими схилами.

Підкарпатське воєводство

Підкарпатське воєводство розташоване у південно-східній частині Польщі. На заході воно межує з Малопольським, на півночі — з Люблінським воєводствами, на сході — з Україною, а на півдні — зі Словаччиною.

За півднем Підкарпатського воєводства закріпився статус гірської території, де збереглася найбільш незаймана у Польщі природа. В південно-західній частині Підкарпаття простягаються хребти Зовнішніх Західних Карпат. Тут височіють дикі вершини Бещад та Низького Бескиду (у південній частині), мальовничі схили Перемиського, Динівського, Стшижовського, Ченжковського узгір'їв та Розточчя (у центральній частині) і розлогі рівнини на півночі. Найвищою точкою воєводства є гора Тарниця заввишки 1346 м. Територію Підкарпаття розділяють дві найбільші річки регіону – Сян і Віслок.

Таблиця 1. Відстані автомобільними шляхами між регіональними центрами, км

	Львів	Ужгород	Івано-Франківськ	Ряшів
Львів	-	273	135	170
Ужгород	273	-	296	225
Івано-Франківськ	135	296	-	303
Ряшів	220	270	113	-

6

На українській території реалізації Стратегії статус гірських мають 650 населених пунктів:

- Закарпатська область – 214;
- Івано-Франківська область – 240;
- Львівська область – 196;

Закарпатська область

Гірські території охоплюють 45 % площі регіону, на них розташовані 214 населених пунктів (близько 35 % від загальної їх кількості по області), у тому числі 49 високогірні (знаходяться на висоті 600 метрів і вище над рівнем моря), та на яких проживає 24 % населення регіону.

Проблематикою Закарпатської області є суттєва диспропорція у соціально-економічному розвитку низинних та гірських територій краю. Більшу частину території займають гори, а третина населених пунктів отримали статус гірських. Значна диференціація показників у районах Закарпаття спричинена неоднорідністю енергетичного, трудового, інфраструктурного потенціалу тощо, а основна концентрація ресурсів області зосереджена якраз у низинних районах.

В гірських селах зосереджені основні рекреаційні ресурси, більшість з яких – це сільські садиби зеленого туризму. Без економічно розвинутого села, його виробничої та соціальної інфраструктури їх функціонування набуває спотвореної форми. Звідси – необхідність конкретно поєднання економічних і екологічних інтересів територіальної громади, бізнесу і держави в розвитку гірських сіл, з пріоритетністю екологізації господарського життя.

Івано-Франківська область

На території області статус гірських мають 240 населених пунктів, що складає 12,7 % від загальної площі області, де проживає майже 30,0 % населення.

Гірські території є передусім зоною паводкового ризику. Внаслідок стихійних лих 2008—2020 років було зруйновано значну кількість об'єктів інфраструктури (мости, штучні споруди) гірських населених пунктів області. Складність природних умов, низький рівень транспортної доступності, з урахуванням еколого-геологічних особливостей функціонування господарських комплексів, негативно впливають на підприємницьку ініціативу та зайнятість на території гірських населених пунктів, що призводить до збільшення диспропорцій за основними соціально-економічними показниками та потребує комплексного підходу до вирішення проблемних питань.

Львівська область

Статус гірських територій отримали 196 населених пунктів області у Дрогобицькому, Самбірському, Стрийському Львівської області, в яких проживає майже 155,0 тис. осіб). Дія Закону України «Про статус гірських населених пунктів в Україні», розповсюджується тільки на населені пункти, які отримали статус гірського.

З метою сталого розвитку гірських територій області загалом, підвищення їх конкурентоспроможності та рівня життя населення, охорони навколишнього природного середовища, збереження й раціонального використання їх природних ресурсів і багатой етнокультурної спадщини розроблено і затверджено рішенням Львівської обласної ради від 05.12.2017 № 565 Стратегію розвитку гірських територій Львівської області на 2018-2022 роки, одним із додатків якої є пропозиції щодо внесення змін до нормативно правових актів у частині підвищення конкурентоспроможності гірських територій.

Географічні особливості гірських територій позначаються і на показниках забезпеченості соціальною інфраструктурою, розвиток якої стримується природними факторами.

1.2.2 Природні ресурси

1.2.2.1. Клімат

Закарпатська область

Клімат Закарпаття є помірно континентальним з достатнім та надлишковим зволоженням, нестійкою весною, не дуже спекотним літом, теплою осінню і м'якою зимою. Клімат Закарпаття в Українських Карпатах є найсприятливіший за кількістю комфортних днів для активного відпочинку. Тут переважає морське повітря помірних широт, яке південно-західними вітрами переноситься з Атлантики та Середземного моря. Це повітря зумовлює в зимовий період досить високі температури і відносну вологість повітря.

Кліматичні умови на території області дуже різняться і залежать від висоти над рівнем моря та від орієнтування та експозиції гірських схилів. Загалом вирізняють три кліматичні райони: низовинний, передгірний, гірський.

Рівнинна територія області характеризується теплішою середньою температурою: середня температура липня +20°C, а січня – -4°C. Абсолютний максимум температур у м. Берегово. Закарпаття є досить зволеним регіоном, найбільше опадів випадає на сході та північному сході (близько 1400 мм опадів), найменше – у районі міст Чоп і Берегово. Понад 60 % опадів випадає влітку.

Сніговий покрив у горах встановлюється в листопаді, тривалість такого покриву – до 110 днів в горах і 50 днів – на рівнинній території.

На рівнині найчастіше дують південно-західні вітри, в горах – гірсько-долинні, взимку по річкових долинах – північні.

На території області чітко розмежовуються чотири пори року: зима – коротка, м'яка, тепліша ніж в інших регіонах, сильні морози бувають рідко, сніговий покрив нестійкий; весна починається на початку березня на рівнинній території, через часті циклони характеризується погодними змінами, починається в кінці лютого, у квітні-травні температура може підніматися до +35°C, проте майже постійно бувають весняні приморозки, в горах в цілому прохолодніше; літо починається в травні, його початок здебільшого вологий через переважання помірних широт, в горах температура приблизно на 10 – 12°C; осінь триває 80 – 90 днів, в кінці жовтня починаються приморозки, при надходженні теплих морських мас із Середземномор'я настає тепла погода з дощами.

На гірських територіях існує суттєва відмінність у кліматі, що пов'язано із висотою над рівнем моря, формами рельєфу тощо. В цілому ж на кожні 100 м температура в повітрі зменшується на 0,4-0,7°C. Внаслідок цих особливостей тут можна вирощувати виключно невибагливі с/г культури. В гірських долинах виникають умови для вирощування окремих видів овочів та зернових.

З точки зору кліматичних особливостей на території області спостерігаються сприятливі умови для розвитку сільського господарства, втім найкращі ці умови – в низовині. Також важливий акцент на кліматичних особливостях можна ставити при формуванні програм зимового та літнього відпочинку людей.

Івано-Франківська область

Клімат Івано-Франківщини помірно-континентальний з надмірним в гірській частині та достатнім на рівнинній частині області зволоженням, м'якою зимою з відлигами, нестійкою тривалою весною, нежарким літом і теплою осінню. На рівнинній території області протягом року переважають північно-західний (32 %) та південно-східний (22 %) напрямки вітру. Взимку в горах формується стійкий сніговий покрив, на рівнині часті відлиги деколи зумовлюють повне сходження снігового покриву під час зими. Тривалість періоду зі сніговим покривом змінюється від 80 днів на рівнині до 120 в горах. На окремих вершинах сніг зберігається до літа. Середня

декадна висота снігового покриву на рівнині 16 – 19 см, в горах зростає до 60 см.

Отже, кліматичні особливості території області визначаються м'яким температурним режимом, що є сприятливою умовою проживання та рекреації населення, тривалим періодом зі сніговим покривом, що сприяє розвитку зимової рекреації.

Львівська область

Клімат Львівщини помірно-континентальний, з м'якою зимою, затяжною вологою весною, теплим дощовим літом і відносно сухою теплою осінню. Основним кліматоутворюючим чинником є циркуляція атмосфери, з якою пов'язаний перенос повітряних мас. Протягом року переважають західні і північно-західні вітри. У холодний період року переважають східні повітряні маси. Північно-західні та західні циклони обумовлюють інтенсивні снігопади. Часто зміна повітряних мас на весні обумовлює нестійкий погодний режим. Влітку західні та північно-західні циклони обумовлюють зливи і затяжні дощі. В жовтні та листопаді західні циклони обумовлюють опади, ожеледицю та сильний вітер, часті періоди потепління. Для холодного періоду характерна похмура погода, туман і відлиги, при яких пересічна добова температура піднімається до +5 °С і вище. В літній період діяльність циклонів затихає, температурний режим стає більш стійким. Найтепліший місяць — липень, пересічна температура становить +17...+18 °С, найхолодніший січень (-4... -6 °С). Найбільш різке зниження (до -38... °С) відбувається під впливом стаціонарних антициклонів із півночі. Температурний режим визначається і радіаційними чинниками. Абсолютний максимум температури становить +36 °С.

Кліматичні умови Карпат різноманітні і відрізняються значною нестабільністю по висоті, площі і часі; характерна вертикальна зональність. У привододільній частині умови більш суворі, в Передкарпатті дещо м'якші. Середня температура повітря в Передкарпатті становить +7... +8 °С, в гірських районах Карпат — +3... +6 °С. Амплітуда місячних температур коливається від +20 до +24 °С, а з підняттям в гори — знижується. Для режиму опадів характерне перевищення кількості опадів над величиною випаровування. Територія Львівської області належить до зони надмірного зволоження. Пересічна річна кількість опадів в регіоні складає 650 мм в рівнинній частині та 750-1000 мм — в передгірських його частинах. Найбільш зволоженою є гірська частина, де за рік випадає до 1400 мм опадів, основна їх кількість припадає на квітень-вересень. Вологість повітря та її розподіл на території області залежить від температурних і циркуляційних особливостей. Пересічна річна вологість повітря дорівнює 80%. Найвищі значення відносної вологості повітря припадають на листопад-лютий, при максимумі у грудні (83—86 %). Навесні відносна вологість зменшується до 12—18 %. Сумарне випаровування за рік складає 530—560 мм.

Підкарпатське воєводство

Підкарпатське розташоване в помірній кліматичній зоні з перехідними ознаками, на стику морського клімату північно-західної Європи та східноєвропейського континентального клімату. Клімат формується головним чином теплими і вологими масами повітря полярного моря, що надходять із заходу (річна частота близько 65%), рідше сухими і прохолодними полярними континентальними масами, що надходять зі Сходу, Східної Європи та Азії (частота близько 20%). Арктичні, тропічні чи інші повітряні маси мають набагато менший вплив (решта близько 15%).

У воєводстві є три основні кліматичні регіони: гірський (Бещади, Бескиди Ніські, Саноцько-Турчанські гори), передгірський (Підгір'я Карпат) і передгірський у западині (Сандомирський басейн).

Клімат Сандомирської западини характеризується спекотним літом, теплою зимою і відносно невеликою кількістю опадів. Середньорічна температура тут +8 °С; влітку денна температура в середньому +18 °С, а взимку -3 °С. Середня кількість опадів - найнижча у воєводстві - коливається від 565 мм в околицях Тарнобжега до 700 мм на плато Колбушова. Тривалість снігового покриву становить близько 70 днів. Тут дмуть переважно західні вітри.

Особливості перехідного клімату помітні в Передгір'ї Карпат. Середньорічна температура +7 °С, влітку досягає +18 °С вдень і від -3 до -5 °С взимку. Середня кількість опадів

у західній частині становить 700–750 мм, у східній – 750–800 мм. Заморозки тут бувають близько 50 днів, а морози до 150 днів на рік. Сніговий покрив тримається близько 80 днів. Переважають південно-західні вітри.

У Низьких Бескидах середньорічна температура +6 °С, середня денна температура влітку +17 °С, взимку -5 °С. Проте в Бещадських горах відповідно +5°С, +16°С, -6°С. У середньому заморозки тримаються близько 75 днів, а у високих частинах Бещадських гір навіть 100 днів. Найбільше опадів у воєводстві – 800–1000 мм, а в окремих районах Бещадських гір навіть 1150–1200 мм. У Низьких Бескидах сніговий покрив тримається до 150 днів, а в Бещадських горах — до 200 днів, і тут він може досягати товщини до 300 см. Переважають південні вітри. У багатьох регіонах воєводства, в долинах і гірських долинах, можна спостерігати значні кліматичні коливання через місцевий мікроклімат.

Характерною особливістю і навіть викликом території реалізації Стратегії є зміни клімату, які впродовж останніх років стають все більш відчутними. Так, наприклад, у Львові за 2003–2013 рр. середньорічна температура повітря зросла на 1,1°С (порівняно з кліматичною нормою), зростання відбулося переважно за рахунок значного потепління в літній та зимовий періоди (весняний та осінній сезони потеплишали значно менше). Суттєво зросла середня кількість днів з температурою повітря +30°С і вище – і за період 2003–2013 рр. становить 7,6 дня (у 1961–1990 рр. – 2,7 дня). Зміни температурного режиму міста призвели до зміни тривалості вегетаційного періоду – в 2003–2013 рр. порівняно з 1961–1990 рр. середня дата весняного переходу через +5°С спостерігалась раніше на 7 днів (змістилася з 2 квітня до 26 березня), а осіннього переходу через +5°С – на 7 днів пізніше (з 7 листопада змістилася на 14 листопада), тобто загальна тривалість вегетаційного періоду збільшилась на 14 днів (з 219 до 233).

Також зміни клімату проявляються у все частіших випадках екстремальних злив, коли за лічені хвилини вулиці міст перетворюються на озера. Це пояснюється тим, що із кліматичними змінами відбувається перерозподіл випадання опадів, і все частіше спостерігається явище, коли за одну добу випадає половина місячної норми опадів.

Ще одним проявом кліматичних змін є аномально теплі і безсніжні зими, що з часом може суттєво вплинути на урожайність сільськогосподарських культур і взагалі на структуру сільськогосподарського виробництва регіону.

Внаслідок потепління почали зміщуватись часові границі кліматичних сезонів. Дати початку періоду стійкого переходу середніх добових температур повітря через 0°С у бік підвищення (початок весняного кліматичного сезону) змістилися на більш ранні терміни, тобто спостерігалось зменшення тривалості зимового сезону. Але змін зазнала не лише середня температура, а й кількість опадів, напрямок вітру, терміни формування снігового покриву тощо.

Основними проявами та наслідками глобальної зміни клімату, які вже спостерігаються, є:

- посухи
- висихання дерев (дуб, ялина, берест, смерека)
- поширення видів - вселенців
- збільшення інтенсивності явищ підтоплення та затоплення
- деградація ґрунтів
- зменшення виробництва електроенергії малими ГЕС (внаслідок пониження рівня у водосховищах)
- зменшення водності малих рік
- зменшення сніжності (гірський регіон)
- паводки
- зменшення рівня ґрунтових вод
- зміна біорізноманіття
- зміна екосистем
- посилення екстремальних явищ

- збільшення кількості критичних паводків.

1.2.2.2. Природні мінеральні ресурси

Закарпатська область

Найвищий показник природно-ресурсного потенціалу в області мають Рахівський та Тячівський райони. Він формується за рахунок наявності в цих районах значних мінеральних ресурсів.

На території області налічується 284 родовища із 26 видами різноманітних корисних копалин. З них: 12 родовищ газів, 4 – вугілля бурого, 3 – ртуті, 4 – кольорових (свинець, цинк), 4 – дорогоцінних металів, (золото, срібло,) 4 – гірничорудні (каолін, глина бентонітова), 4 – гірничохімічної сировини, (сіль, барит сировина мінеральних фарб та для вапнування кислих ґрунтів), 179 – будівельних матеріалів, у тому числі 81 – сировини цегельно-черепичної, 50 – каменю будівельного, 22 – каменю облицювального, 5 – каменю пиляного, 8 – піску, 3 – глини тугоплавкої, 3 – перліту, 1 – сировини скляної, 2 – суміші гравійно-піщаної, 1 – сировини керамзитової.

Серед родовищ гірничо-хімічного напрямку в області присутні сіль кухонна, сировина для вапнування кислих ґрунтів, барит та сировина для мінеральних фарб.

Такі види корисних копалин як перліт, цеоліт, мармур видобуваються виключно на території Закарпаття, видобуток яких становить 100 відс. від загального в Україні.

Закарпатська область володіє добре розвинутою сировинною базою будівельних матеріалів, на території якої налічується 179 родовищ корисних копалин для будівництва. На даний час ліцензовані 63 родовища.

Підземні прісні води для господарсько-питного і виробничо-технічного водопостачання розвідані на 24 ділянках. Ліцензовано 11 ділянок, балансові запаси прісної води складають 344,99 тис. м³/добу. Мінеральні підземні води розвідані на 38 ділянках, ліцензовані – 36. Сумарна кількість запасів становить 4215,0 м³/добу.

Івано-Франківська область

В області розвідані родовища нафти та газу, озокериту, кам'яної і калійної солей, сірки, будівельних матеріалів, а також є сприятливі умови для видобування мідноколчеданних та поліметалічних руд, наявні мінеральні води з бальнеологічними властивостями.

В області нараховується 287 родовищ, що мають затверджені експлуатаційні запаси з 25 видів різноманітних корисних копалин, з яких близько 130 родовищ розробляється. Сировинна база області складається з корисних копалин паливно-енергетичного напрямку (газ, нафта, конденсат, торф) – 24,1 %, сировина для виробництва будівельних матеріалів – 54,7 %, підземні води та грязі – 15,6 %, гірничо-хімічні корисні копалини (кам'яна, калійна та магнієва сіль, карбонатна сировина для вапнування кислих ґрунтів, карбонатна сировина для цукрової промисловості, сірка) - 4,4 %, гірничорудні корисні копалини – 1,0 % .

У межах області відомо 43 родовища вуглеводнів, з яких промисловістю розробляються 32 родовища.

Львівська область

Львівська область налічує понад 470 родовищ мінерально-сировинних ресурсів. Область багата на корисні копалини: природний газ, нафту, поклади вугілля, сірку, торф, озокерит, кухонну та калійну сіль, сировину для виробництва цементу, вапняки (для цукрової промисловості, та вапняки для випалювання на вапно), сланці мергель, великі запаси будівельних та вогнетривких глин (цегельно-черепична сировина), піску (для пісочниць локомотивних та піску для скляної промисловості), гіпсу та ангідриту, крейди будівельної, пісковиків, піщано-гравійних сумішей, керамзитова сировина.

Мінерально-сировинні ресурси Львівської області на 41,6 % охоплюють паливно-енергетичну сировину (нафту, вільний газ, конденсат, кам'яне і буре вугілля, торф), друге місце належить покладам, які необхідні для виробництва будівельних матеріалів (34,9 %), третє - покладам прісних і мінеральних підземних вод (19,5 %), решта припадає на такі корисні копалини, як самородна сірка, сіль (натрієва, магнієва й калійна), германій, озокерит (загалом близько 4,0 %).

Родовища паливно-енергетичної сировини у регіоні розташовані нерівномірно і мають два осередки. Найвища їх щільність припадає на райони Червонограда (кам'яне вугілля) і Дрогобича (нафтогазові поклади). У Львівській області наявно 38 родовищ вільного газу, добувні поклади яких становлять 114,9 млрд м³, а це 8,4 % від загальних запасів України.

У надрах Львівщини виявлено, оцінено і промислово освоєно багато видів гірничохімічної і гірничорудної сировини. До гірничохімічної групи корисних копалин належать сольові ресурси, сірка та карбонатна сировина для цукрової промисловості. До гірничорудних мінеральних ресурсів, які добувають у регіоні, належить винятково озокерит. Родовища сконцентровано у межах Передкарпаття. Найвища щільність родовищ припадає на райони Борислава, Дрогобича і Стрия.

Львівська область має великі й різноманітні запаси мінеральної сировини, об'єднаної загальною назвою «корисні копалини для будівництва». Сировинна база будівельних матеріалів налічує 14 видів корисних копалин.

Цементна сировина за своїм значенням належить до першої десятки найважливіших видів мінеральних ресурсів. Основною сировиною для виробництва цементу є карбонатні (вапняки, гіпси, крейда, мергелі) та глинисті (глини, суглинки, леси, глинисті сланці, аргіліти) породи, які використовують у певних пропорціях у шихті.

Підкарпатське воєводство

У Підкарпатському воєводстві задокументовано 1127 родовищ корисних копалин із різноманітними ресурсами та просторовим діапазоном. Поклади корисних копалин відносно рівномірно розподілені по всьому воєводству. Задокументовані в області родовища утворюють три основні групи сировини, це: енергетичні ресурси (природний газ - 95 родовищ, нафта - 28 родовищ), хімічні ресурси (сірка - сім родовищ, торф і лікувальний торф - п'ять родовищ, цілющі води - 12 родовищ) і гірські матеріали (наприклад, гіпс, пісковик, вапняк, пісок і гравій тощо).

1.2.2.3 Водні ресурси

Закарпатська область

Усі річки Закарпатської області беруть свій початок у високогірній частині Карпат і належать до басейну однієї із найбільших приток Дунаю – ріки Тиса, яка є основною водною артерією області. Площа басейну річки – 157 186 км². Довжина р. Тиса складає 966 км. Основна частина стоку р. Тиса формується на території чотирьох держав: Румунії - 51%, України - 25,6%, Угорщини – 10% та Словаччини - 13,4%. В суббасейні р. Тиса протікає 9426 річок, їх сумарна довжина складає 16147 км, густота – 1,7 км/км². Здебільшого це малі річки, середня довжина яких становить близько 2 км, а площі водозбору - 1,2 км². Лише 155 річок мають довжину понад 10 км. З них всього 4 річки з довжиною понад 100 км: Тиса, Латориця, Уж, Боржава. Загальні водні ресурси басейну Тиси в межах України складають 13,3 км³ в середній за водністю рік, при цьому 7,92 км³ є місцевим стоком.

Українська частина суббасейну р. Тиса відноситься як до Верхньої Тиси (від витоків р. Чорна Тиса до с. Бадалово, що 7 км нижче за течією гирла р. Боржава), так і Середньої Тиси (суббасейні річок Латориці, Ужа та самої Тиси від с. Соловка до с. Соломоново). Від свого витоків до остаточного виходу на територію Угорщини р. Тиса протікає або тільки територією України, або утворює державний кордон з сусідніми країнами. Загальна довжина р. Тиса в межах України складає 265 км.

В області нараховується 9 водосховищ та 645 ставків. Загальний об'єм всіх штучних

водосховищ 63,18 млн. м³, площа водного дзеркала становить 2,88 тис. га. Вісім водосховищ мають комплексне призначення – сезонне регулювання та риборозведення. З них – 4 водосховища меліоративної осушної системи «Чорний Мочар» для акумулювання паводкового стоку (9,5 млн. м³) і весняної повені (18,6 млн. м³) та риборозведення. Найбільше водосховище Тербля-Рікської ГЕС, по своєму призначенню енергетичне, добового регулювання, значного впливу на трансформацію рівнів паводків не здійснює. На території Закарпатті також є солоні озера. Знаходяться вони у Тячівському районі (села Тербля, Нересниця та стм. Солотвино). Найвідоміше із них – озеро Кунігунда.

За якістю та кількістю мінеральних вод Закарпаття займає перше місце в Україні. В області наявні майже всі аналоги найвідоміших у світі мінеральних вод: гідро-карбонатні натрієві, гідро-карбонатні сульфатні, кальцієво-магнієві, сульфідні, миш'яковисті, кремнієві. Всього на території області 62 родовища, 30 типів та 400 видів вод.

Прогнозні ресурси питних підземних вод в області становлять 1,1093 млн.м³/добу. В цілому цих ресурсів достатньо для задоволення потреб населення в питній воді, але вони розповсюджені дуже нерівномірно.

В рівнинній частині області ресурси підземних вод значно перевищують обсяги їх можливого використання. В гірській частині Закарпаття, особливо на територіях з водонепроникними флішовими породами, ресурси питних підземних вод незначні, до 50 - 100 м³/добу. У зв'язку з цим перспективним для централізованого забезпечення населення якісною водою є гірські потічки на залісених ділянках за межами населених пунктів.

Нагальною проблемою залишається необхідність відновлення фінансування заходів протипаводкового захисту в басейні р. Тиса, в тому числі берегоукріплення найбільш загрозливих ділянок в гірській місцевості Тячівського району.

Івано-Франківська область

Водні ресурси Івано-Франківської області представлені поверхневими та підземними водами. За загальними запасами поверхневих вод область посідає 3-є місце в Україні. На території області протікає 8294 річки загальною довжиною 15754 км, із них 188 річок мають довжину понад 10 км, у тому числі 5 річок - довжиною понад 100 км - Дністер, Прут, Свіча, Лімниця та Бистриця з Бистрицею Надвірнянською.

В області нараховується 17 родовищ (31 ділянка) прісних підземних вод, які занесені до Державного балансу запасів корисних копалин України. За підземними водами, запаси яких згідно «Довідника з водних ресурсів» складають 270 млн.м³ в рік, область знаходиться на 19-му місці в Україні.

Озер на території Івано-Франківської області мало. Переважають штучні озера-ставки, які відіграють велику роль у регулюванні стоку. Найбільші ставки є в долинах Гнилої Липи (Бурштинське водосховище, площа 1260 га), Свіржа (Княгиницьке водосховище, площа 184 га).

Потреби господарства та населення у воді забезпечується за рахунок поверхневих та підземних вод, причому підземні води найцінніші для водопостачання. Можливості водних ресурсів не до кінця реалізовані і є складовою туристичного і гідроелектричного потенціалу області. Водні ресурси розподілені територіально і сезонно нерівномірно. Гірська місцевість має найбільшу густоту річок на квадратний кілометр, але не має великих річок. В той же час, літній період характеризується найбільшою кількістю опадів, тому часто в цей період спостерігаються повені. Найбільші річки області - Дністер і Прут, причому Прут бере початок на території області, з-під гори Говерли. Річки в значній частині мають гірський характер, утворюють каскади й водоспади. Поверхневі води області сконцентровані в річкових басейнах Дністра і Прута, водосховищах, озерах і ставках.

Із загальної водозабірної площі області 13,9 тис. км², на басейн річкової системи Дністра припадає 9,03 тис. км², решта - 4,90 тис. км² - на басейн Пруту. Густота річкової мережі в межах області коливається від 0,2-0,3 км/км² у рівнинній частині до 1,3-1,7 км/км² у Карпатах. Майже 70% загальної кількості річок розміщені в гірській частині, де формуються основні об'єми

поверхневих водних ресурсів. Об'єм середньорічного стоку річок, який формується в межах області, становить 4,8 млрд м³/рік, а в маловодні роки близько 2 млрд м³/рік.

Основним джерелом поновлення водних ресурсів є атмосферні опади, щорічний об'єм яких становить в середньому 12,5 млрд м³. Практичне значення водних ресурсів річок визначається нерівномірністю їхнього розподілу в часі: на весну (березень-травень) припадає 10-20%, на літо (червень-серпень) - 40-50%, на осінь (вересень-листопад) - 10-15% і на зиму (грудень-лютий) - 16-18% загального стоку. З усіх водних ресурсів найціннішими для водопостачання є підземні прісні води, які є чистішими за поверхневі і мають стабільний дебет. В області нараховується 22 родовища прісних підземних вод, які занесені до Державного балансу запасів корисних копалин України, з них 9 - питного призначення.

Лікувальні мінеральні води поширені на всій території області. Усього на Івано-Франківщині виявлено близько 300 проявів мінеральних вод.

Львівська область

Львівська область розташована в межах Головного європейського вододілу. В її межах переважають дрібні ріки – витoki основних річок Дністра і Західного Бугу. Річки області відносяться до басейнів Чорного (Дністер, Стир) і Балтійського (Буг, Сян) морів.

Із загальної кількості річок 8756, тобто 97%, мають протяжність до 10км, 176 – 10-50км, 16 – 50-100км і 3 – понад 100км (Дністер, Стрий, Західний Буг). Середня густина річкової сітки в басейні Західного Бугу становить 0,35 км/км², у басейні Дністра від 0,7 км/км² (Передкарпаття) до 1,5 км/км² (Карпати).

Головними річками області є Дністер, Західний Буг, Стрий, Бистриця, Стир, Вишня, Рата, Солокія. У цілому ж на теренах Львівщини нараховують 8950 річок різних рангів сумарною довжиною 16343 км, серед них 242 річки довжиною понад 10 км кожна загальною протяжністю 5538 км.

В межах області налічується 20 водосховищ, які розташовані в басейнах річок Дністра, Західного Бугу та Сяну, загальна площа водного дзеркала становить 3448 га, повна ємкість – 79,88 млн. м³. Найбільші з водосховищ: Унятицьке (повна ємність 8,29 млн.м³) на р.Бар (басейн Дністра), Добротвірське (14,65 млн.м³) на р.Зх.Буг, Завадівське (8,8 млн. м³) та Малий Гноянець (14,0 млн.м³) в басейні Сяну.

В межах області наявні ресурси підземних вод. Збагаченість ресурсами підземних вод по адміністративних районах області нерівномірна і залежить від знаходження адміністративного району в тому чи іншому гідрогеологічному басейні.

Прогнозні ресурси прісних підземних вод Львівської області складають 3644 тис. м³/добу. Затверджені запаси підземних вод використовуються для водопостачання міст і основна їх частина йде на забезпечення м. Львова.

Прісні підземні води Львівської області, котрі використовують для питного і технічного водопостачання, представлені 37-ма діючими родовищами. Поширення ділянок підземних вод по регіону дуже нерівномірне, а в Східних Карпатах їх майже немає.

Загалом, рівень забезпечення області природними водами місцевого стоку становить 226 м³/км² на рік або 1,82 тис.м³/рік на одного мешканця, тобто оцінюється як середній (середній по Україні показник — 1000 м³/особу).

Львівщина посідає четверте місце в Україні за кількістю ставків (в середньому 0,5 га водної поверхні припадає на один квадратний кілометр поверхні області), що дозволяє акумулювати додатково майже 100 м³/рік води на одного жителя області.

Загальні запаси поверхневого і підземного стоку в області становлять близько 10% від загальнодержавних ресурсів. За об'ємом місцевого стоку – 4,92 млрд м³ – область поступається лише Закарпаттю, дещо перевищує Івано- Франківщину і набагато випереджує решту областей України

Мінеральні підземні води Львівщини є важливим елементом регіональних ресурсів, репрезентовані близько 60-ма родовищами з балансовими запасами 5,4 тис. м³/добу, із них 21 родовище експлуатують. Особливо інтенсивно використовують мінеральні води Передкарпаття (курорти Трускавець, Моршин і Шкло), Бескидського низькогір'я (Східниця і Верхнє Синьовидне) та Розточчя й Опілля (Немирів, Великий Любін і Розділ).

Підкарпатське воєводство

Територія Підкарпатського воєводства в основному належить до басейну Вісли та басейну Балтійського моря. Північно-західним краєм воєводства протікає річка Вісла, в яку впадають основні річки краю, що витікають з Карпат: Віслок з Ропою, Яселка, Вілополка і Тушимка, Сян з Віслоком і притоками. Сян визнано єдиною східнокарпатською притокою Вісли.

Виняток становить невелика частина воєводства, розташована в Бещадському повіті, що належить до басейну Чорного моря. Тут протікає річка Стрвяж з кількома притоками (Стебнік, Карашин, Лодинка, Унячка та ін.) та річка Мшанка, що є притоками Дністра. Річкова мережа воєводства доповнюється низкою менших річок і струмків — переважно приток Віслоки, Віскока та Сану.

Південний кордон воєводства є головним Карпатським вододілом, що розділяє басейни Балтійського та Чорного морів. Озер у воєводстві немає, але є водосховища – найбільше з них Солінське водосховище на р. Сан.

Ресурси підземних вод розподілені нерівномірно, а їх розміри тісно пов'язані з геологічною будовою. Переважають території з водоносністю до 10 м³/год, тобто ділянки з дефіцитом або частково дефіцитом, і вони безумовно домінують у Карпатах (90% площі). Всього в Підкарпатському воєводстві, загалом або частково, налічується 11 головних водосховищ підземних вод, що становить приблизно 6% їх загальної кількості в Польщі. Розрахункові наявні ресурси водосховищ у Підкарпатському воєводстві становлять приблизно 286 000 м³/день, що становить приблизно 1,5% ресурсів усіх водосховищ Польщі.

Мінеральні води є на всій території Підкарпатського воєводства: у центральній і південній частині воєводства це переважно хлоридні води, а в північній частині – сірководневі. Найбільш відомі з таких регіонів: Івоніч-Здруй - Любатівка, Риманів-Здруй, Горинець-Здруй, Полянчик, Латошин, Липа, Рудава Римановська, Хижне-Неборів, Балігруд, Чарна та інші.

1.2.2.4. Лісові ресурси

Закарпатська область

Закарпатська область – найбільш лісиста область в Україні, запаси деревини, якої оцінюються майже у 211,3 млн. м³.

Для забезпечення необхідною кількістю садивного матеріалу в області функціонують 142 постійних та тимчасових розсадників загальною площею 62 га. Асортимент лісових розсадників нараховує близько 20 видів шпилькових та 34 види листяних деревних порід, крім цього вирощується 21 вид чагарникових порід. Однак, попри великий асортимент, основна увага приділяється вирощуванню основних лісоутворюючих порід – ялини європейської, бука лісового, клена-явора та клена гостролистого, дуба звичайного та скельного, ясеня звичайного, ялиці білої, дуба червоного, які складають близько 96 % від загальної кількості.

Зберігається тенденція до зниження заготівлі лісопродукції. Так, в динаміці 2015 – 2018 років заготівля лісопродукції зменшилася на 232,5 тис.м. або 16 % Але, слід відзначити, що в 2014 році вітровалами та вітроломами на території держлісфонду Закарпатської області пошкоджено близько 440 тис. м³ деревини, які потребували термінової розробки.

Івано-Франківська область

Важливою складовою довкілля області є лісові землі, на які припадає майже 46 % території регіону. Площа лісового фонду Івано-Франківської області складає 635,3 тис. га, в

тому числі 587,0 тис. га вкритих лісовою рослинністю (41,0 %).

Ліси першої групи, що виконують водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі та рекреаційні функції становлять 52% загальної площі земель лісового фонду. Решта (48 %) – ліси другої групи, що мають експлуатаційне значення. Існуюче в області співвідношення I та II груп лісів є подібним до загальнодержавного (56,5 % та 43,5 % відповідно), з незначним переважанням частки лісів другої групи.

У зв'язку з особливими захисними (водоохоронними, ґрунтозахисними, рекреаційними, санітарними, гігієнічними, оздоровчими, природоохоронними, естетичними тощо) функціями більше половини лісів області (52 %) мають обмежений режим лісокористування. Решта лісів (48 %) віднесено до експлуатаційних лісів.

Львівська область

Середня лісистість території області становить 31,8 % (по Україні — 16 %). Площа лісового фонду складає близько 694,7 тис. га (понад 8 % всіх лісів України), вкритих лісом територій — 623 тис. га. Ліси Львівської області поділені на 4 основні категорії:

- 1) ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення займають площу 132,8 тис. га (19,1%);
- 2) рекреаційно-оздоровчі ліси – 295,1 тис. га (42,5%);
- 3) захисні ліси - 115,5 тис. га (16,6%), з наведених категорій лісів можливі для експлуатаційного використання займають площу 142,3 тис. га.
- 4) експлуатаційні ліси - 310,1 тис. га (44,6%).

Львівська область розташована в межах Центрально-Європейської широколистяно-лісових геоботанічних провінцій. Основні масиви лісів зосереджені в горах та на півночі області. На Малому Поліссі переважають соснові і сосново-дубові ліси, на Розточчі – соснові і буково-соснові, на Подільській височині - буково-дубові та грабово-дубові, на Передкарпатті – дубово-буково-ялицеві, в Карпатах – букові, ялицево-букові, ялицеві і ялинові ліси. Основними лісоутворюючими породами є сосна (23,8 % площі лісів), дуб (18,6 %), бук (18,2 %), ялина (15,6 %), ялиця (8,2 %), вільха (7,8 %).

У зв'язку із змінами кліматичних та гідрологічних умов спостерігається низька екологічних проблем — масове всихання насаджень, пошкодження шкідниками та хворобами, що призводить до зниження біологічної стійкості лісових насаджень, виконання ними захисних, водоохоронних, рекреаційних та інших функцій.

Вікова структура лісів області є значно кращою, ніж в середньому по Україні і є близькою до оптимальних норм. Питома вага молодняків складає 23 % від загальної площі вкритої лісовою рослинністю, що відповідає нормі, середньовікових насаджень – 49,5 % (при оптимальній нормі 30 %), пристигаючих – 16,8 % (норма 25 %); стиглих і перестійних – 10,7 % (при оптимальній нормі 22 %).

Підкарпатське воєводство

Воєводство вирізняється лісами, які займають 666 836 га, тобто 37,4% його площі. Тому лісистість воєводства більш ніж на 8% більша, ніж у середньому по Польщі. Ліси, що перебувають у державній власності, займають 558 064 га, а ліси приватної та інших форм власності займають 108 772 га.

Найбільші лісові комплекси збереглися в північній частині воєводства, в Сандомирській котловині, що є залишками колишньої Сандомирської пущі, і в гірській південній частині. Високою лісистістю вирізняється також Передгір'я Перемишля.

У складі лісів Сандомирської западини переважає сосна, значна також частка дуба, бука, липи, граба, вільхи чорної, ялиці, ялини та модрина.

У Передгір'ї Карпат ліси зустрічаються переважно у верхніх частинах пагорбів, це переважно змішані ліси. У нижчих частинах зустрічаються граб, дуб, береза та сосна, а у високих – ялиця та бук.

Найрізноманітніша і багата флора охоплює південну, гірську частину воєводства. Частина передгір'я не збереглася належним чином у природному вигляді, на її рівні є орні поля та пасовища. Фрагменти лісів переважно представлені широколистяними лісами, що складаються з дубів, грабів, в'язів та інших листяних порід. Також у Низьких Бескидах зустрічаються скупчення тису та модрина. На вершинах є букові ліси. У Бещадському регіоні є три рівні рослин: передгір'я, приблизно до 500 м над рівнем моря, нижня лісова підстилка та гірські луки. Верхньогірських ялинових лісів взагалі немає. У цьому регіоні переважають бук і ялиця.

1.2.3. Екологічний стан регіону

Закарпатська область

Стан поверхневих вод. Аналіз досліджень якості поверхневих вод Закарпатської області показав, що за більшістю показників загально-санітарного аналізу і специфічних показниках якість води відповідає Санітарним правилам і Нормам, у тому числі: запах, кольоровість, розчинений кисень, водневий показник (рН), азот амонійний, нітрити, нітрати, фосфати, загальний фосфор, перманганатна окислюваність, хімічне споживання кисню, сухий залишок, сульфати, хлориди, нафтопродукти, феноли, АПАР, хром, мідь, цинк, нікель, кадмій, свинець.

Середній рівень забезпечення населення області централізованим водопостачанням становить 32,2 %. Без міст Ужгорода – 98,4 % та Мукачево – 86,4 % цей показник в області становить 20,7 %. В тому числі забезпечення населення райцентрів та міст обласного підпорядкування становить 58,3 %, а сільського населення – 14,5 %.

Під наглядом Головного управління Держпродспоживслужби в Закарпатській області знаходиться 85 джерел централізованого водопостачання, у т.ч.: 22 комунальних, 19 відомчих, 44 сільських водопроводів, та 4971 джерел децентралізованого водопостачання, з них 3710 колодязів, 634 каптажів, 627 артезіанських свердловин.

Із загальної кількості водопроводів – 24,7 % не відповідають санітарним нормам і правилам, а саме через відсутність зон санітарної охорони – 15,2 %, через відсутність необхідного комплексу очисних споруд – 1,9 %, через відсутність знезаражуючих установок – 7,6 %.

Із лютого 2007 року ДП «Солотвинський солерудник припинив свою діяльність по видобутку кам'яної солі, також було закрито підземне відділення Української алергологічної лікарні. Сталось це внаслідок некерованого затоплення гірничих виробок. З часом поверхня шахтного поля почала просідати утворюючи величезні вирви (карсти), котрі поступово заповнюються водою.

У небезпечній зоні деформації земної поверхні опинились 292 житлові будинки та об'єкти інфраструктури смт Солотвино. Дану подію було класифіковано як надзвичайну ситуацію державного рівня.

Інтенсивний розвиток екзогенних геологічних процесів (утворення карстів) не зупиняється, і це загрожує не лише населенню Солотвина, а й порушенням екологічної безпеки сусідніх країн. Адже окрім активних карстоутворень існує ймовірність потрапляння солоні мінералізованої води у річку Тису, що спричинить загибель прісноводних організмів та вплине на її прибережні смуги. Також, не варто забувати що Тиса є лівою й найбільшою притокою Дунаю, тож це може мати вплив на екологію кількох європейських держав.

Стан атмосферного повітря. Із загального обсягу викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря найбільше забруднень припадає на Ужгородський і Хустський райони.

В середньому по області одним підприємством у 2016 році було викинуто в атмосферу 35,1 т шкідливих речовин. Щільність викидів на один квадратний кілометр території, порівняно з попереднім роком, зменшилась на 0,02 т (в 2015 році на один км² припадало 0,4 т, а у 2015 році 0,38 т). Збільшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря відбулось за рахунок основних забруднювачів атмосферного повітря в регіоні ПАТ "Закарпатгаз" та магістральних газопроводів УМГ "Прикарпаттрансгаз" Закарпатського обласного лінійного виробничого управління магістральних газопроводів.

Поводження з твердими побутовими відходами. Всього в регіоні централізований збір твердих побутових відходів (далі – ТПВ) організований у 365 населених пунктах, що становить 60 % від загальної кількості населених пунктів області. Збирання побутових відходів від населення та суб'єктів господарської діяльності здійснюється також самостійно підприємствами та організаціями, окремими приватними структурами і спеціалізованими комунальними службами при сільських радах.

У містах Ужгород, Берегово та деяких населених пунктах Ужгородського, Мукачівського, Виноградівського, Воловецького, Великоберезнянського, Іршавського, Хустського, Рахівського районів поступово впроваджується система роздільного збирання ТПВ.

Природо-охоронні території і збереження біорізноманіття. Згідно даних Головного управління Держгеокадастру у Закарпатській області площа екомережі становить 984,5 тис. га, або 77,2% від загальної площі області.

В частині розвитку природно-заповідної справи в Україні Закарпатська область посідає одне з провідних місць. Відсоток фактичної площі території та об'єктів природно-заповідного фонду до загальної площі області становить 14,0.

Станом на 01.01.2017 р. в області взято на облік 465 об'єктів природно-заповідного фонду, загальною площею 178845,0198 га, з них загальнодержавного значення – 34 об'єкти, загальною площею 155534,514 га, місцевого значення – 431 об'єкти, загальною площею 23310,5058 га.

Івано-Франківська область

Стан поверхневих вод. Незважаючи на те, що область має значні водні ресурси, водна проблема залишається актуальною. Це пов'язано, насамперед, із забрудненням водних об'єктів стічними водами, нераціональним використанням прісної води.

У зв'язку із зменшенням обсягів використання води в економічній діяльності, головним чином за рахунок промисловості, протягом останнього часу мала місце тенденція до зменшення обсягів скидів зворотних вод у водойми області.

Основними проблемами забруднення поверхневих вод Івано-Франківщини є: скид неочищених та недостатньо очищених стічних вод, відсутність водоохоронних зон та прибережно-захисних смуг водних об'єктів.

В області налічується 152 очисні споруди всіх форм власності, з них 148 діючі та 4, які не функціонують; з них 133 очисні споруди, які здійснюють скид зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, а саме: комунальних підприємств – 27, закладів освіти – 27, охорони здоров'я – 13, соціального захисту – 6, приватних підприємств – 24, підприємства різних форм власності – 51 та 15 очисних, що не здійснюють скид в поверхневі водні об'єкти.

Стан атмосферного повітря. Обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в Івано-Франківській області порівняно з 2014 роком дещо зменшився, проте перебуває на високому рівні.

У 2018 р. в атмосферне повітря області від стаціонарних джерел забруднення потрапило 221,4 тис.т забруднюючих речовин, що на 3,2 % менше, ніж у 2014 р. Крім того, у повітряний басейн надійшло 13,8 млн.т діоксиду вуглецю (на 22,1 % більше, ніж у 2014 р.) – основного

парникового газу, який впливає на зміну клімату.

У загальнодержавних обсягах викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення частка області за останні п'ять років складає 6–9 %, діоксиду вуглецю – 7–11 %.

У розрахунку на квадратний кілометр території області в атмосферу викинуто 15,9 т забруднюючих речовин проти 16,4 т у 2014 р., на одну особу населення – 161 кг (165,5 кг).

У структурі викидів забруднюючих речовин у 2018 р., як і за останні п'ять років, переважає діоксид та інші сполуки сірки – 145,1 тис.т (65,5 %); речовин у вигляді суспендованих твердих частинок було викинуто 41,9 тис.т (18,9 %), спо-лук азоту – 17,6 тис.т (8 %), метану – 8 тис.т (3,6 %), неметанових летких органі-чних сполук – 5,2 тис.т (2,3 %), оксиду вуглецю – 3,5 тис.т (1,6 %), інших речовин – 0,1 тис. (0,1 %).

Основними забруднювачами повітря традиційно залишаються підприємства з виробництва та розподілення електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, від стаціонарних джерел забруднення яких в атмосферне повітря щорічно надходить 86–92 % загальнообласних обсягів викидів.

Поводження з твердими побутовими відходами. Ситуація накопичення промислових та побутових відходів обумовлена відсутністю налагодженої системи утилізації промислових відходів, роздільного сортування і збирання твердих побутових відходів і пакувальної тари як вторинної сировини, а також недостатньою увагою до цієї проблеми органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, низьким рівнем екологічної культури населення області.

На території Івано-Франківської області зосереджено 15 постійно діючих полігонів твердих побутових відходів, з яких паспортизовано – 8. Найбільші полігони області знаходяться поблизу м. Івано-Франківськ (с. Рибне Тисменицького району), м. Калуш, м. Коломия, м. Долина, м. Надвірна (с. Пнів). Частково запроваджений роздільний збір твердих побутових відходів у 57 населених пунктах та 6 містах обласного значення.

На кінець 2018 року загальний обсяг відходів, накопичених протягом експлуатації, у спеціально відведених місцях чи об'єктах всіх класів небезпеки в містах та районах становить 45316,4 тис. т. У загальнодержавних обсягах утворених відходів частка області є незначною і за останні п'ять років не перевищує 1 %.

Природо-охоронні території і збереження біорізноманіття. Основою для створення екомережі є природно-заповідний фонд області, який нараховує 482 території та об'єкти загальною площею 218,9 тис.га, з них 33 об'єкти загальнодержавного значення, площею 131,6 тис. га і 449 об'єктів місцевого значення, площею 87,3 тис. га, що становить 15,7 % території області.

Флора області нараховує понад 1500 видів рослин, що складає більше половини списку флори України. На заповідних територіях області охороняється більше 1000 видів судинних рослин, що становить майже 55 % всієї флори Українських Карпат. Майже третина природної флори Івано-Франківщини, тобто 418 видів, потребує повної або часткової охорони.

Станом на 1 січня 2019 року площа природно-заповідного фонду області становить 218,9 тис. га або 15,7% від площі області та нараховує 482 територій та об'єктів у тому числі:

- 33 об'єкти загальнодержавного значення площею 131,6 тис. га;
- 449 об'єктів місцевого значення площею 87,26 тис. га.

Протягом останніх років спостерігалася тенденція щодо збільшення площі природно-заповідного фонду області. У порівнянні з 2008 роком площа природно-заповідного фонду області зросла відповідно із 195,9 тис. га до 218,8 тис. га (відсоток заповідності області зріс відповідно із 14 % до 15,7 % від загальної площі області).

Львівська область

Стан поверхневих вод. Екологічна ситуація на території області, характеризується відносною стабільністю показників, проте є ряд проблем, які потребують вирішення.

На екологічний стан поверхневих вод Львівської області впливають різноманітні фактори, які тісно пов'язані, а саме: забруднення ґрунтів, атмосфери, зміна ландшафтної структури та техногенне перевантаження території, неефективна робота каналізаційно-очисних споруд, забруднення і засмічення річок побутовими та іншими відходами.

Внаслідок фізичного та морального зносу, тривалої експлуатації без необхідного поточного ремонту систем очистки комунальних стоків, більшість водопровідно-каналізаційних господарств області знаходяться в незадовільному технічному стані, який щодня погіршується, частина з яких в аварійному стані. Аналіз середньорічних концентрацій забруднюючих речовин у контрольних створах водних об'єктів регіону за 2018 рік свідчить про посилення антропогенного тиску. Найбільшу кількість перевищень зафіксовано по таких забруднюючих речовинах: азот амонійний, залізо загальне, фосфати, БСК5, ХСК, азот нітритний.

На території Львівської області формуються басейни річок Дністер, Прут і Сірет, які знаходяться в зоні розвинутої зливної діяльності атмосфери і відповідно в зоні підвищеного ризику щодо виникнення водних стихій та проявів їх шкідливої дії, що спричиняє різні за масштабами, у тому числі й катастрофічні затоплення, підтоплення і перезволоження території, ураження інженерної інфраструктури та комунікацій з руйнівними наслідками.

Основними причинами формування паводків на річках області, які повторюються 3 – 8 разів на рік, є ряд природних та антропогенних чинників, а саме, природно-кліматичні особливості Карпатського регіону, основним серед яких є надмірна кількість атмосферних опадів (до 100-300 мм за добу) на фоні попередніх паводків, мерзлих ґрунтів, бурхливого сніготанення, вирубок лісів, відбирання піщано-гравійної суміші тощо.

Стан атмосферного повітря. Особливо актуальною є проблема забрудненості атмосферного повітря шкідливими викидами (оксиди вуглецю, оксиди азоту та сірчаного ангідриду) промислових підприємств.

Найбільші обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря мають підприємства постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (52 тис. 511 тонн, або 48,1% від загальних викидів стаціонарними джерелами по області), добування кам'яного та бурого вугілля (36 тис. 599 тонн, або 33,5% від загальних викидів стаціонарними джерелами по області).

У розрахунку на 1 км² площі у 2018 р. припадало 4900 кг (за 2017 рік – 4998 кг) викидів забруднюючих речовин, на 1 особу – 42,3 кг (за 2017 рік – 43,1 кг).

У районах та містах, де розташовані підприємства цих галузей спостерігаються найвищі обсяги викидів в атмосферне повітря, а саме: Кам'янка-Бузький район (50 тис. 380 тонн, або 46,2%), Сокальський район (24 тис. 004 тонн, або 22,0%), м. Червоноград (13 тис. 326 тонн, або 12,2%) та м. Львів (3 тис. 995 тонн, або 3,6%).

Причинами надмірних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря є: повільне впровадження пилогазоочисного обладнання на підприємствах енергетики на яких використовується в якості палива – природне вугілля.

Залишається гострою проблема недотримання підприємствами технологічного режиму експлуатації пилогазоочисного устаткування, невиконанням у встановлені терміни заходів щодо зниження обсягів викидів до нормативного рівня; низькими темпами впровадження сучасних технологій очищення викидів; відсутністю ефективного очищення викидів підприємств від газоподібних домішок.

Основними забруднювачами повітря Львівської області у 2018 році були підприємства з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (43,0%) та добувної промисловості (40,8%).

Поводження з твердими побутовими відходами. На території області обліковано 367 сміттєзвалище загальною площею понад 200 га. Більшість сміттєзвалищ влаштовані без проектів на їх будівництво і роботу. Переважна більшість сміттєзвалищ працює в режимі перевантаження, тобто з порушенням проектних показників щодо обсягів накопичення відходів.

Водночас через відсутність необхідних споруд та механізмів технологія захоронення здійснюється з порушенням нормативних вимог, що в свою чергу призводить до забруднення навколишнього природного середовища. Більшість сміттєзвалищ влаштовані без проектів на їх будівництво та позитивних висновків санітарно-епідеміологічної експертизи та висновків державної екологічної експертизи. Наявні сміттєзвалища не виконують функцію природоохоронних споруд з екологічно безпечного захоронення побутових відходів, тому жодне сміттєзвалище не можна повноцінно назвати «полігоном».

На багатьох сміттєзвалищах відсутні системи захисту ґрунтових вод, вилучення та знешкодження фільтрату, наявні прояви спалювання та самозаймання відходів, недостатнє перешарування відходів інертними матеріалами. На даний час в області відсутні сміттєпереробні та сміттєспалювальні заводи. Це призводить до швидкого заповнення наявних сміттєзвалищ, площа яких постійно зростає.

Природо-охоронні території і збереження біорізноманіття. Станом на 01 січня 2019 року в області налічується 377 територій та об'єктів природно-заповідного фонду, загальною площею 158,31 тис.га, з них 25 територій та об'єктів, площею 64,5 тис.га мають статус загальнодержавного значення, показник заповідності від загальної площі області становить 7,2 %.

Карпатський регіон є тим регіоном, де заповідність становить більше 20,0% від площі регіону.

Існуючий показник заповідності в області хоча й вищий від середнього для України на 1,5 %, проте істотно нижчий від сусідніх європейських країн та середнього для Європи.

В області є 3 об'єкти, які включені комісією МАБ ЮНЕСКО до всесвітньої мережі біосферних резерватів.

Регіональний ландшафтний парк «Надсянський» загальною площею 19428 га створений з метою забезпечення екологічного балансу верхів'я ріки Сян, яке знаходиться в межах України та Польщі, з 1998 року є складовою частиною першого в світі міжнародного українсько-польсько-словацького біосферного резервату «Східні Карпати».

З метою збереження біорізноманіття, розвитку місцевих громад, проведення еколого-освітньої діяльності створено українську частину міжнародного біосферного резервату «Розточчя», який рішенням комісії МАБ ЮНЕСКО у 2011 році включений до Світової мережі біосферних резерватів. Площа української резервату становить 74416,0 га.

У 2017 році на 41-ї сесії Комітету Всесвітньої спадщини букові праліси України внесено до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, як «Незаймані букові ліси в Карпатах та інших регіонах Європи». До пралісів в межах Львівщини віднесено лісові масиви Розточчя площею 384,81 га.

Підкарпатське воєводство

Стан поверхневих вод. Останніми роками помітно зменшується кількість викидів промислових та міських стічних вод. Підкарпатське воєводство в загальнодержавному масштабі характеризується низьким обсягом викидів стічних вод, які потребують очищення, з однаково високим відсотком їх очищення. У 2018 році очищення потребувало 73,1 м³ стічних вод, з яких 98,8% очищено, а 1,2% скинуто без очищення через каналізацію або безпосередньо з заводів у воду чи ґрунт. На душу населення обсяг скинутих стічних вод, які потребують очищення, становив 34,4 м³, і хоча за 2014-2018 рр. цей показник зріс на 1,8 м³ (32,6 м³ у 2014 р.), він був найнижчим по країні. За ступенем очищення стічних вод Підкарпатське воєводство було дев'ятим з результатом 98,79% (середній показник по країні – 95,15%). Відсоток очищених стічних вод з кожним роком дещо збільшується (порівняно з 2014 р. він зріс на 0,47%).

У 2018 році на території Підкарпатського воєводства працювало 228 міських очисних споруд, у тому числі 190 біологічних очисних споруд та 38 з підвищеним видаленням біогену. Працювало 50 промислових очисних споруд, у тому числі 12 механічних, 7 хімічних, 29 біологічних та 2 з підвищеним видаленням міогену. У 2018 році комунальними очисними спорудами користувалися 74,7% населення (у 2017 році 73,9%).

Стан атмосферного повітря. На стан повітря в Підкарпатському воєводстві в основному вплинули низькі викиди від індивідуальних і комунальних систем опалення (поверхневі викиди) та пов'язані з високою інтенсивністю руху. Точкові викиди від спалювання палива та промислових технологічних процесів значно зменшилися, що є результатом, зокрема, суворих юридичних обмежень. У містах накопичуються поверхневі викиди, пов'язані з високою інтенсивністю руху.

У 2018 році Підкарпатське воєводство посіло 13 місце в країні за викидами газоподібних забруднюючих речовин і 12 місце за кількістю викинутого в повітря пилу. Результати моніторингу твердих часток PM10 у 2018 році показали, що дотримано середньорічний допустимий рівень по всьому воєводству.

У 2018 році з території Підкарпатського воєводства 95 обстежених промислових підприємств викинули 2779,2 тис. тонн газоподібних забруднюючих речовин, тоді як у Польщі загалом 213 214,2 тис. тонн (1,3% по країні), що ставить воєводство на 13-є місце в країні. У Стрижівському повіті, як єдиному у воєводстві, значення цього показника становило 0.

У воєводстві помітне систематичне зменшення викидів газоподібних і пилових забруднюючих речовин, що викидаються в повітря, що викидаються особливо обтяжливими рослинами.

Поводження з твердими побутовими відходами. Поводження з відходами у воєводстві здійснюється відповідно до Воєводського плану поведження з відходами 2022 та відповідно до чинного законодавства. У 2013-2018 роках на території Підкарпатського воєводства спостерігалось збільшення зібраних та складованих побутових відходів. Також спостерігається збільшення маси зібраних несортованих (змішаних) побутових відходів. Зміни в законодавчому регулюванні щодо поведження з побутовими відходами та інвестиції, реалізовані за останні роки, призвели до будівництва нових та модернізації існуючих установок із застосуванням сучасних технологій переробки відходів, що відповідають сучасним вимогам.

За даними, зібраними Воєводською системою відходів, у 2018 році у воєводстві було вироблено понад 2,57 млн. мегаграм некомунальних відходів. Домінуючим процесом поведження з некомунальними відходами у воєводстві була утилізація. У 2018 році на утилізацію було віддано близько 2,36 млн. мегаграм некомунальних відходів, а знешкоджено 0,41 млн. мегаграм.

Природо-охоронні території і збереження біорізноманіття. Природне середовище Підкарпатського воєводства добре збережено, а види тварин і рослин та місця їх проживання, які потребують правової охорони, охоплені різними формами правової охорони. Природоохоронні території воєводства становлять важливий елемент екологічної мережі, створеної на європейському та національному рівнях. Бещадський національний парк, Ціснянсько-Ветлінський ландшафтний парк і ландшафтний парк "Долина Сяну" входять до складу Міжнародного біосферного заповідника "Східні Карпати". Транскордонний біосферний заповідник Розточчя, внесений до списку ЮНЕСКО, також є дуже привабливою природоохоронною територією.

Станом на 2018 загальна площа заповідних територій Підкарпатському воєводстві – 801 284,97 га (п'яте місце в країні). У 2018 році частка заповідних територій у загальній площі Підкарпаття становила 44,9%, що поставило воєводство на четверте місце в країні.

Природоохоронна система Підкарпатського воєводства складається з: двох національних парків, 97 заповідників, 10 ландшафтних парків, з них шість повністю розташованих в межах воєводства, 13 заповідних ландшафтних територій, сім територій

спеціальної охорони Natura 2000, 55 територій спеціальної охорони Natura 2000 для місць проживання, одна спеціальна територія охорони птахів і спеціальна зона охорони середовища проживання, що має значення для ЄС.

1.2.4. Транспортна інфраструктура

Закарпатська область

Транспортну інфраструктуру Закарпатської області можна відобразити наступним чином: залізничні колії – 604 км, автошляхи – 3348 км, аеропорти – 1, трубопроводи – 1896 км.

На сьогодні напрямком траси міжнародного транспортного коридору проходить по міжнародній дорозі М-06- Київ – Чоп, яка в межах області має ділянки технічних категорій: I – 18,5 км; II – 114,0 км.

Напрямки проходження мережі транспортних коридорів в межах Закарпатської області наступні:

1. Залізничний, що реконструюються:

Критський №5: Чоп – Стрий – Львів – Рівне – Сарни – Мінськ;

2. Автомобільні:

а) що реконструюються: Критський №5 з відгалуженням: Трієст – Любляна – Будапешт – Львів – Рівне – Сарни – Мінськ, Сторожниця – Ужгород – Мукачево.

Проходження по Україні:

Косини – Чоп – Стрий – Львів – Рівне – Сарни – Мінськ;

б) що намічені до будівництва:

Критський №5: Любляна – Будапешт – Київ Проходження по Україні:

Косини – Івано-Франківськ – Тернопіль – Підгайці;

Європа – Азія: Франкфурт – Краків – Львів – Дніпропетровськ – Алма-Ата

Проходження по Україні:

Косини – Івано-Франківськ – Тернопіль – Вінниця – Кіровоград – Дніпропетровськ – Донецьк – Ізварине.

За номенклатурою намітилась тенденція до зростання перевезень лісових вантажів, чорних металів, брухту чорних металів; разом з тим, спостерігається зменшення обсягів перевезень будівельних матеріалів, зерна і продуктів перемолу, нафти і нафтопродуктів.

Маршрутна мережа внутрішньообласного автобусного сполучення загального користування складається із 458 маршрутів, з яких – 88 міжміських та 370 приміських маршрутів. Для забезпечення перевезення пасажирів щодня на маршрутах області використовується понад 700 транспортних засобів. Закарпатське обласне комунальне підприємство „Міжнародний аеропорт „Ужгород“ – єдине авіаційне підприємство у Закарпатській області, що надає послуги з аеропортового обслуговування повітряних суден та пасажирів.

Пункти пропуску. На українському кордоні в межах Закарпатської області діє 19 пунктів переходу, у тому числі:

- 10 автомобільних пунктів пропуску („Ужгород“, „Малий Березний“, „Тиса“, „Дружба“, „Дзвінкове“, „Косино“, „Лужанка“, „Вилок“, „Дяково“, „Сопотвино“);
- 7 залізничних пунктів пропуску („Страж“, „Павлово“, „Чоп – пасажирська станція“, „Саловка“, „Ділове“, „Дяково“, „Тересва“);
- 2 пішохідні пункти пропуску („Хижа“, „Селменці“); 1 повітряний пункт пропуску („Ужгород-аеропорт“).

Івано-Франківська область

На сьогодні транспортний комплекс Івано-Франківського регіону достатньо розвинений, має розгалужену мережу залізниць, автомобільних доріг, аеропорт, що визначає його місце і надає певної ваги серед інших регіонів країни.

Мережа автомобільних доріг загального користування місцевого значення складає 3 117,5 км. В тому числі: обласного значення – 942,5 км, районного значення – 2175,0 км. На цих дорогах знаходиться 813 мостів і шляхопроводів, протяжністю 16 489 пог. метрів.

Протяжність автомобільних доріг загального користування державного значення, що проходять територією області, складає 1 004,1 км, з них:

- міжнародні – 33,8 км (М-12 Стрий – Знамянка);
- національні – 407,8 км, з них:
  - Н-09 Мукачеве – Львів – 187,0 км;
  - Н-10 Стрий – Мамалига – 187,0 км;
  - Н-18 Івано-Франківськ – Тернопіль – 33,8 км.
- регіональні – 384,
  - 7 км, з них: Р-20 Снятин – Тязів – 111,4 км;
  - Р-21 Долина – Хуст – 45,0 км;
  - Р-24 Татарів – Кам'янець-Подільський – 168,9 км;
  - Р-38 Богородчани – Гута – 37,5 км;
  - Р-62 Криворівня – Чернівці – 21,9 км.
- територіальні – 177,8 км, з них:
  - Т-09-03 Галич – Підгайці – Сатанів – 12,7 км;
  - Т-09-05 Делятин – Раківчик – 28,1 км;
  - Т-09-06 Івано-Франківськ – Надвірна – 26,7 км;
  - Т-09-09 Снятин – Косів – Старі Кути – 48,7 км;
  - Т-09-10 Бурштин – Калуш – 32,9 км;
  - Т-14-17 Куровичі – Рогатин – 13,2 км;
  - Т-14-19 Миколаїв – Жидачів – Калуш – 15,5 км.

Щільність мережі автомобільних доріг в межах Івано-Франківської області становить 295 км/тис.км², що вище середнього показника по Україні (274 км/тис.км²) в 1,08 разів.

По території області проходять залізничні лінії загальною протяжністю 493,6 км, щільність мережі залізниць складає 35 км/тис.км², що приблизно дорівнює середньому показнику по Україні, який складає 36 км/тис.км². На сьогодні всі залізничні лінії Івано-Франківської області не електрифіковані.

Також в області функціонує міжнародний аеропорт «Івано-Франківськ», розташований у південно-західній частині за 4,4 км від центру міста Івано-Франківська.

У динаміці вантажних перевезень області протягом 2014–2017рр. спостерігалось зростання обсягів перевезених (відправлених) вантажів. Проте у 2018р. обсяг перевезених вантажів склав 19,1 млн. т, що на 26% менше, ніж роком раніше

Такі динамічні процеси стали наслідком змін у вантажоперевезеннях на автомобільному транспорті, питома вага якого у 2018р. у перевезенні вантажів в області склала 62,3 % (у 2014р. – 76,4 %).

На ринку пасажирських перевезень області у 2014–2018 рр. загалом зменшилася кількість перевезених (відправлених) пасажирів. Проте, досягнувши у 2016 р. найменшого протягом 5 років свого значення (76,7 млн. пасажирів) спостерігається динаміка зростання пасажиропотоків, насамперед на автомобільному (включаючи автоперевезення транспортом фізичних осіб-підприємців) та тролейбусному транспорті.

В області відсутні пункти пропуску через державний кордон України, що не сприяє розвитку співпраці з країнами Європейського Союзу.

Львівська область

Львівська область забезпечена розвинутою мережею транспортних комунікацій, ділянки яких проходять за напрямками міжнародних європейських доріг, сприяють пропуску транзитних транспортних потоків через регіон, що обумовлює його стратегічне значення у розвитку економіки країни.

Через Львівську область проходять міжнародні комунікації, які з'єднують Україну з Польщею, Румунією, Словаччиною та Угорщиною:

- міжнародний Критський транспортний коридор № 9 Гельсінкі – Выборг – Санкт-Петербург – Псков – Москва – Калінінград – Київ – Любашівка/Роздільна – Кишинів – Бухарест – Димитровград Александруполіс;
- міжнародний транспортний коридор №5 Венеція-Трієст-Любляна-Будапешт-Ужгород-Львів;
- міжнародний транспортний коридор №3 Берлін/Дрезден-Вроцлав-Львів-Київ.
- автодороги міжнародного значення (М-06 Київ – Чоп, М-09 Львів – Рава-Руська, М-10 Львів – Краковець, М-11 Львів – Шегині, М-12 Стрий – Тернопіль – Кропивницький – Знам'янка);
- автодороги національного значення (Н-02 Львів – Тернопіль, Н-09 Мукачеве – Івано-Франківськ – Рогатин – Львів, Н-10 Стрий – Івано-Франківськ – Чернівці – Мамалига, Н-13 Львів – Самбір – Ужгород, Н-17 Львів – Радехів – Луцьк);
- автодороги регіонального значення (Р-15 Ковель – Володимир-Волинський – Червоноград – Жовква, Р-39 Броди – Тернопіль, Р-40 Рава-Руська – Яворів – Судова Вишня);
- автодороги територіального значення (16 доріг), які сполучають область і Україну з країнами Центральної, Східної та Південно-східної частини Європи.

Залізничний, автомобільний і повітряний види транспорту забезпечують вантажні і пасажирські перевезення у всіх видах сполучення – міжнародні, міжрегіональні і внутрішньорегіональні.

Львівська область має розгалужену мережу автомобільних доріг (державного та місцевого значення), яка забезпечує вантажні та пасажирські потоки внутрішньодержавні (Україні), транзитні транспортні потоки (Європи), та внутрішньообласні.

Територією області проходять ділянки автомобільних транспортних коридорів, які навантажені переважно транспортними потоками з Центральної Європи (коридор №3) та Південної Європи (коридор №5).

Львівський регіон розвивається спільно з польською частиною як єдина просторова структура і є провідником для інтеграції нашої країни до європейської спільноти. Для забезпечення потреб економічного співробітництва України з Польщею у межах українсько-польського кордону працює мережа пунктів пропуску.

Головним транспортним вузлом області є м. Львів, через який проходять основні міжнародні залізничні і автомобільні магістралі, в якому зосереджені об'єкти різних видів транспорту по обслуговуванню перевезень пасажирів і вантажів у всіх видах сполучення.

Основні автодороги та залізниці проходять майже паралельно, одними коридорами, що з одного боку створює конкуренцію перевезень, проте з іншого боку існують частини території області із малою кількістю доріг і населенні пункти яких слабо зв'язані з рештою території області.

На території області розташований Міжнародний аеропорт «Львів» імені Данила Галицького — найбільше летовище у Західній Україні за пасажиропотоком та маршрутною мережею. Потенційна зона охоплення аеропорту 10,5 млн. осіб, довжина злітно-пасажирської служби 3305 м.

Термінал «А» загальною площею 39 тис. кв.м містить 9 виходів на посадку, з них 4-

телетрапи, 28 стійок реєстрації, 2 кіоски самореєстрації, 18 пунктів проходження паспортного контролю та 12 пунктів проходження на авіаційну безпеку.

Територію області перетинають залізничні магістралі, які забезпечують перевезення пасажирів і експортно-імпортних вантажів між Сходом і Заходом, Північчю і Півднем.

Експлуатаційна довжина залізниці загального користування – 4 459,5 км, з них – 1 424,2 км електрифіковано.

Станом на 2018 р. протяжність автомобільних доріг загального користування Львівської області становила 8392,3, з яких державного значення – 1866,3 км доріг загального користування державного значення, у тому числі: міжнародних – 552,0 км, національних – 347,1 км, регіональних – 148,5 км, територіальних – 818,7 км; місцевого значення – 6526,0 км, з них: обласних – 832 км, районних – 5681,9.

В області налічується 1644 мостів для проходження пішоходів та руху автотранспорту загальною довжиною 31449 п.м.

На території області існує широка автобусна маршрутна мережа, яка складає 822 маршрутів, у тому числі: міських – 94; приміських – 425; міжміських внутрішньообласних – 303 та функціонує 38 автостанцій.

Підкарпатське воєводство

Транспортна система Підкарпатського воєводства визначається: поліцентричною структурою мережі, сильною внутрішньою диференціацією щодо транспортної доступності, розташуванням на зовнішньому кордоні ЄС, розпорошеністю системи сільських поселень та низькою щільністю в Бецдадах та Низьких Бескидах, демографічною ситуацією (збалансування за рахунок відносно високої народжуваності та міграційного відтоку), просторовою концентрацією промислових центрів з міжнародними сполученнями, транспортним розривом із центральною Польщею, особливо Варшавою.

Найбільше значення для зовнішнього сполучення воєводства має мережа автомобільного та залізничного сполучення. Ця мережа пов'язана та узгоджена з національною та міжнародною системою. Особливо важливою є визначена ЄС транс'європейська транспортна мережа TEN-T як інструмент для координації та забезпечення узгодженості та взаємодоповнюваності інвестицій в інфраструктуру. Основна дорожньо-залізнична мережа TEN-T, що проходить через воєводство, включає: міжнародну дорогу E40 (автомагістраль A4), національну дорогу № 19 (у майбутньому швидкісної дороги S19), що є частиною міжнародної траси «Via Carpatia» та головної залізниці E30, на якій залізнична лінія № 91 належить до автомобільної та залізничної комплексної мережі TEN-T у воєводстві, за винятком автодороги державного значення № 91. Із вищезгаданого Система включає: міжнародну автодорогу E371 (з'єднує європейські маршрути E77 і E50), ширококоліїну вантажну залізницю LHS та інші національні дороги, у тому числі міжнародного значення (E40) і воєводські дороги.

У 2018 році мережа доріг Підкарпатського воєводства (маршрутиз твердим покриттям) складала 21,1 тис. км, з яких довжина мережі доріг найвищого порядку, тобто швидкісних і шосейних доріг (шосте місце в Польщі), становила 182,5 км і порівняно з 2014 р. їх довжина збільшилася на 59,2 км, 927 км – національні дороги (збільшення порівняно з 2014 р. на 49,5 км), 1,7 тис. воєводські, 6,5 тис. повітові (збільшення на 74,3 км порівняно з 2014 р.) і менше 8,0 тис. комунальних (на 761,5 км більше, ніж у 2014 році).

У 2014-2018 рр. завдяки співфінансуванню з європейських фондів було модернізовано багато повітових та комунальних доріг. Не дивлячись на значний обсяг інвестицій у дорожнє господарство, залишаються ділянки, які потребують термінової модернізації або реконструкції мостових конструкцій.

На відміну від дорожньої мережі, густота залізничної мережі у воєводстві помітно нижча за середню по країні. Загальна довжина залізничних ліній становить 978 км (5,1% ліній по країні). При цьому електрифіковано лише 370 км (41,2% від загальної кількості залізничних ліній,

що діють у воєводстві, 3,11% електрифікованих ліній країни, 14 місце в країні). Головною залізничною лінією воєводства, що є частиною загальноєвропейського маршруту E30, є лінія № 91 Краків – Медика – державний кордон. Наразі модернізується залізнична лінія E30.

Залізнична доступність воєводства низька в національному масштабі, а його внутрішня просторова диференціація відповідає системі, зазначеній у автомобільній доступності, тоді як поляризація ще більша (ситуація східної частини відносно трохи краща, тоді як південна частина явно гірша).

Підкарпатське воєводство — регіон східної Польщі з відносно гарною повітряною доступністю. Станом на 21.09.2018 у воєводстві функціонувало шість аеропортів: Ряшів-Ясьонка - як сертифікований громадський аеропорт, спортивні аеропорти: Мєлєц, Кросно, Турбія біля Стальнової Волі, аеропорт Ряшів, розташований в аеропорту Ряшів-Ясьонка, що виконує роль навчального центру Ряшівського технологічного університету та аеропорт "Сянок-База" у розпорядженні служби швидкої допомоги повітряного транспорту в Сяноку. Також у воєводстві діють дев'ять посадочних майданчиків, у тому числі 7 злітно-посадкових смуг та 10 санітарних злітно-посадкових смуг, розташованих при лікарнях.

Аеропорт Ряшів-Ясьонка є сьомим за величиною аеропортом Польщі. Він підтримує внутрішні та міжнародні перевезення, як пасажирські, так і вантажні. Порт є частиною комплексної мережі TEN-T, яка є основною повітряною інфраструктурою країни та частиною європейської інфраструктури. У 2018 році аеропорт обслуговував 771 297 пасажирів.

Приєднання Польщі до Шенгенської зони забезпечило вільне пересування людей на кордоні Польщі з країнами-членами ЄС. Кордон з Україною став зовнішнім кордоном ЄС, на якому розташовано сім пунктів пропуску через державний кордон, у тому числі: чотири автомобільні: Корчова – Краківець (в мережі TEN-T), Медика – Шегіні, Кросценко – Смільниця, Будомєж – Грушів; (будується пункт пропуску Мальговіце – Нижанковичі), три залізничні транспортні: Верхрата – Рава Руська, Перемишль – Мостиська (в мережі TEN-T), Кросценко – Хирів (на даний момент недіючий). Найбільша кількість подорожуючих, які перетинали зовнішній кордон ЄС, була зафіксована на пункті пропуску через державний кордон Медика – Шегіні.

1.3. Аналіз поточного стану попередження та реагування на надзвичайні ситуації в Карпатському регіоні

У Карпатському регіоні спостерігається активізація екологічно несприятливих явищ – загрози й катастрофічні паводки, ерозія ґрунтів, забруднення поверхневих і підземних вод, вітровали, ураження лісів шкідниками та хворобами. Гострою проблемою для регіону є висока паводкова загроза. Вона зумовлена особливостями клімату та режиму атмосферних опадів, орографією гірських територій, а також зменшенням лісопокритої площі, змінами рослинного покриву, розорюванням прируслових смуг. Негативні зміни в структурі лісового покриву призводять до збільшення амплітуди коливань водності рік. Наприклад, середньорічний стік р. Дністер змінюється з 3,8 км³ у маловодні роки до 19,2 км³ у багатоводні. До 70% стоку припадає на період паводків (особливо руйнівними є літні паводки). Паводки приносять значні збитки, з метою запобігання котрим необхідно проводити заходи комплексного протипаводкового захисту. Гідротехнічні споруди, що знаходяться на балансі водогосподарських організацій, експлуатуються вже більше 30 років і потребують залучення значних коштів та новітніх технологій для їх подальшої експлуатації та підтримання у працездатному стані.

Серед низки проблем, притаманних регіону, однією з найважливіших є розвиток сучасних екзогенних процесів та їх вплив на безпеку життєдіяльності населення. Залучення в сферу господарської діяльності території з розвитком природних екзогенних геологічних процесів (ЕГП) призводить до неминухих змін оточуючого середовища, що супроводжуються техногенним посиленням природного перебігу процесів, особливо в місцях розташування гірничо-видобувних та переробних підприємства, меліоративних систем, автомобільних доріг, залізничних колій, нафто- та газопроводів та може привести до виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру. У 2018 році найбільше випадків активізації відмічалось на гірських схилах Карпат. Так у Закарпатській області загальна кількість зсувів складає 3 286

проявів, площею 385,208 км², при цьому у 2018 році закартовано 5 нових зсувів. Карст є особливо небезпечним екзогенним процесом, що розвивається від взаємодії води з розчинними гірськими породами, призводить до порушення стійкості території – її здатності зберігати функціональні несучі властивості під впливом інженерних споруд. У межах гірничого відводу Стебницького родовища та на флангах продовжується активізація карстових явищ. На даній території існує реальна загроза провалів для інженерних споруд (автомобільна дорога та залізнична колія, опори ЛЕП, водоводи, будівельні споруди).

Стан безпеки об'єктів паливно-енергетичного комплексу також потребує серйозної уваги з огляду на його розвинутість в регіоні. Головною проблемою трубопровідного транспорту, що суттєво впливає на стан техногенної безпеки, є наявність значної кількості основних засобів виробництва із понаднормативними строками експлуатації. Незадовільний стан трубопроводів призводить до їх розгерметизації і супроводжується розливом і потраплянням нафтопродуктів у ґрунт, забрудненням поверхневих та ґрунтових вод.

Закарпатська область

За даними Головного управління Державної служби з надзвичайних ситуацій у Закарпатській області у 2018 році кількість надзвичайних ситуацій, що виникли на території області, становила 9, в тому числі 3 техногенного характеру і 6 природного характеру. На території області спостерігається значне зростання кількості пожеж: 2136 у 2018 році порівняно із 1565 роком раніше. Кількість загиблих людей у пожежах становила 30 осіб, що складає менше 1% від загальної кількості загиблих осіб (4170) у 2018 році. Упродовж 2018 року внаслідок надзвичайних ситуацій травмовано 8481 особу. Силами підрозділів Головного управління Державної служби з надзвичайних ситуацій у Закарпатській області врятовано 17 301 особу (2018 рік), в тому числі в лісах і горах 288 осіб. Підрозділи здійснили 12 878 виїздів, в них 2427 – на пожежі, 530 – на аварії, катастрофи, 1333 – на заходи пожежної та техногенної безпеки, 36 – на ДТП.

Головне управління Державної служби з надзвичайних ситуацій у Закарпатській області веде системну співпрацю з партнерами із Республіки Польща, Чехії, Угорщини, Словаччини та Швейцарії, що має на меті підвищення ефективності розвитку пожежної справи, удосконалення надання допомоги під час надзвичайних ситуацій, запобігання та ліквідації пожеж, безпеки туристів у горах (детальніше напрямки міжнародного співробітництва представлено у Таблиці 2).

Таблиця 2. Напрямки міжнародного співробітництва Головного управління Державної служби з надзвичайних ситуацій у Закарпатській області

№ з	Країна	Назва партнера	Початок співпраці (рік)	Коротка суть співпраці	Наявність документа, що визначає співпрацю
1.	Польща	Фундація iHELP Institute	2017	Співпраця стосується розвитку пожежної справи та удосконалення надання допомоги під час надзвичайних ситуацій при ДТП	відсутній
2.	Польща	Державна пожежна охорона Підкарпатського	2007	Співпраця у частині запобігання та	відсутній

		воеводства		ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру	
3.	Чехія	Пардубицький край	2015	Співпраця у частині запобігання та ліквідації пожеж, безпеки туризму	Меморандум про розвиток тристоронніх відносин і співпрацю між Закарпатською обласною державною адміністрацією (Україна), урядом Пряшівського самоврядного краю (Словацька Республіка) та урядом Пардубицького краю (Чеська Республіка)
4.	Чехія	Край Височина	2015	Співпраця у частині запобігання та ліквідації пожеж	Договір про співробітництво між Закарпатською областю України та краєм Височина Чеської Республіки
5.	Чехія	Генеральний директорат Пожежної рятувальної служби Чеської Республіки	2017	Співпраця у частині запобігання та ліквідації пожеж	відсутній
5.	Угорщина	Управління ліквідації катастроф медьєї Соболч-Сотмар-Берег	1999	Спільна участь у проектах, спрямованих на розвиток пожежної охорони	Відсутній
6.	Швейцарія	Кантони Ааргау, Тургау	2016	Отримання гуманітарної допомоги	Відсутній
7.	Словаччина	Президіум Пожежної і рятувальної служби Словацької Республіки	2004	Співпраця у частині запобігання та ліквідації пожеж	Відсутній

Івано-Франківська область

Враховуючи особливості Прикарпаття, пов'язані з наявністю 529 потенційно небезпечних об'єктів, розгалуженої мережі малих та великих річок, а також активізацією зсувних процесів при виникненні масштабних повеней, значно знижується загальний рівень безпеки у техногенній та природній сферах.

Погіршення стану основних виробничих фондів підприємств, а також наявність на території області 7 хімічно-небезпечних об'єктів, на яких зберігаються і використовуються у виробничій діяльності понад 800 тонн небезпечних хімічних речовин, підвищують рівень загрози виникнення техногенних аварій.

Розгалужена мережа водних об'єктів, масовий потік туристів у гірські та передгірські райони області призводять до щорічного підвищення рівня не виробничого травматизму та загибелі відпочивальників на водних об'єктах.

Матеріально-технічне оснащення аварійно-рятувальних підрозділів обласної рятувально-водолазної служби на водних об'єктах застаріле та потребує оновлення.

В області функціонує та потребує реконструкції, модернізації і вдосконалення територіальна та місцеві автоматизовані системи централізованого оповіщення та інформування керівного складу і населення про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій техногенного, природного та воєнного характеру.

Зношеність основних фондів культурної спадщини та промислових підприємств спонукає до створення страхового фонду документації для можливого відтворення історичних виробів старовини та унікального обладнання.

Упродовж 2016-2018 років на території Івано-Франківської області зареєстровано 15 надзвичайних ситуацій, з них 14 – природного характеру та 1 техногенного характеру, а саме: 2016 – 5, 2017 – 7, 2018 – 2.

У 2016 році в період 20-21.06.2016 внаслідок складних погодних умов відбулось падіння близько 600 дерев, в результаті чого 1 особа загинула, 5 – травмовано. У 101 населеному пункті на територіях 11 районів та міських рад пошкоджено крівлі 2237 будівель, 15 – об'єктів бюджетної сфери, порушено системи електропостачання у 73 населених пунктах.

12.05.2017 о 18.35 год. в с. Березівка Тисменицького району в житловому будинку виникла пожежа речей домашнього вжитку, на площі 5 м.кв. На місці пожежі загинуло 3 особи, з них 2 дітей, 1 особа травмована.

За вказаний період надзвичайних ситуацій пов'язаних з супроводом та безпекою людей у гірській місцевості не зареєстровано. Поряд з цим, рятувальники Спеціалізованої пошуково-рятувальної частини АРЗ СП УДСНС в області 285 разів залучались до проведення пошуково-рятувальних та аварійно-рятувальних робіт в гірській (лісовій місцевості), під час яких врятовано 327 осіб, з них 30 дітей. Зареєстровано загибель 10 людей в горах (2016 – 2, 2017 – 3, 2018 - 5).

Впродовж 2016-2018 років на території області 7975 пожеж (2016 – 2127, 2017 – 2781, 2018 – 3067), внаслідок яких загинуло 160 осіб, отримали травми 159 осіб. Пожежно-рятувальними підрозділами УДСНС в області врятовано 126 осіб.

В місцях виникнення надзвичайних ситуацій працювали пожежно-рятувальні підрозділи УДСНС в області, якими вживались заходи з надання допомоги населенню та мінімізації завданих збитків.

Головне управління Державної служби з надзвичайних ситуацій в Івано-Франківській області веде системну співпрацю з партнерами із Республіки Польща, Румунії, Німеччини, Канади, США, що має на меті підвищення ефективності розвитку пожежної справи, обмін досвідом у сфері формування і діяльності добровільних пожежних формувань, отримання гуманітарної допомоги удосконалення надання допомоги під час надзвичайних ситуацій, запобігання та ліквідації пожеж, безпеки туристів у горах (детальніше напрямки міжнародного

співробітництва представлено у Таблиці 3).

Таблиця 3. Напрямки міжнародного співробітництва Головного управління Державної служби з надзвичайних ситуацій в Івано-Франківській області

№	Країна	Назва партнера	Початок співпраці (рік)	Коротка суть співпраці	Наявність документа, що визначає співпрацю
1	Польща	Адміністрація Маршалека Підкарпатського воєводства	2016	Реалізація спільних проектів в рамках програми Польська допомога	Угода про мікререгіональну співпрацю між Івано-Франківською обласною державною адміністрацією України та Маршалківськом Управом Підкарпатського воєводства Республіки Польща від 20.06.2002
2	Польща	Воєвудська комендатура пожежної служби в Жешові	2016	Реалізація спільних проектів в рамках програми Польська допомога	Листи намірів щодо реалізації спільних проектів
3	Польща	Бещадська добровільна група гірського порятунку	2016	Реалізація спільних проектів в рамках програми Польська допомога	Листи намірів щодо реалізації спільних проектів
4	Польща	Воєвудська комендатура пожежної служби в Кракові	2010	Обмін досвідом, реалізація спільних проектів в рамках програми Польська допомога	Партнерські угоди щодо реалізації спільних проектів
5	Польща	Адміністрація Маршалека Опольського воєводства	2009	Обмін досвідом в галузі пожежної безпеки	Угода про партнерську співпрацю з м.Ополе, Республіка Польща і м.Івано-Франківськ (від 18.04.2005)
6	Румунія	Інспекторат з надзвичайних ситуацій «Георге Поп де Басесті»	2012	Обмін досвідом в галузі пожежної безпеки,	Угода про співпрацю з м. Бая ааре, Румунія 1990 рік

		повіту Марамуреш		підготовка спільних проектів в рамках Спільної Операційної Програми Румунія-Україна 2014-2020	
7	Румунія	Інспекторат жандармерів повіту Марамуреш	2018	Підготовка спільного проекту в рамках Спільної Операційної Програми Румунія-Україна 2014-2020	-
8	Румунія	Генеральний інспекторат з надзвичайних ситуацій Румунії	2015	Підготовка спільного проекту в рамках Спільної Операційної	Партнерська Угода про реалізацію проекту
9	Румунія	Генеральний інспекторат авіації Румунії	2015	Підготовка спільного проекту в рамках Спільної Операційної	Партнерська Угода про реалізацію проекту
10	Румунія	Інспекторат з надзвичайних ситуацій «Буковіна» Сучавського повіту	2015	Підготовка спільного проекту в рамках Спільної Операційної	Партнерська Угода про реалізацію проекту
11	Німеччина	Добровільна пожежна частина м.Дінкельсьбюль	2016	Надання гуманітарної допомоги Управлінню	-
12	Німеччина	Фонд Ганса Зайделя в Україні	2016	Обмін досвідом щодо створення та функціонування добровільних пожежних формувань	Протокол намірів про співробітництво в рамках проекту Фонду Ганса Зайделя в Україні «Сприяння розвитку державного управління та місцевого

					самоврядування в Україні»
13	Німеччина	Добровільна пожежна частина м.Вайсенбург	2017	Надання гуманітарної допомоги Управлінню	-
14	Німеччина	Баварське товариство робітників-самаритян	2017	Надання гуманітарної допомоги Управлінню	-
15	Канада	Пожежний департамент м.Едмонтон, провінція Альберта	2016	Надання гуманітарної допомоги Управлінню	-
16	США	Пожежний департамент м.Арлінгтон, штат Вірджинія	2017	Обмін досвідом в галузі пожежної безпеки	Декларація про партнерство між містами Івано-Франківськ, Україна, та округом Арлінгтон, штат Вірджинія, Сполучені Штати Америки 04.03.2011 р.

Головне управління Державної служби з надзвичайних ситуацій в Івано-Франківській області має досвід реалізації проектів співпраці, що фінансуються як за рахунок коштів Європейського Союзу у рамках програм транскордонного співробітництва, що реалізуються на території області, так і двосторонніх програм співпраці. Детальна інформація про реалізовані проекти представлена у таблиці 4.

Таблиця 4. Реалізовані проекти співпраці Головного управління Державної служби з надзвичайних ситуацій в Івано-Франківській області

Назва проекту	Донор	Партнери	Бюджет	Період реалізації	Ключові заходи
Підвищення кваліфікації та потенціалу діючих оперативних служб реагування на надзвичайні ситуації в Івано – Франківській області у запобіганні та ліквідації наслідків повеней і гірського порятунку."	Міністерство Закордонних справ Республіки Польща	Адміністрація Маршалека Підкарпатського воєводства, Воєвудська комендатура пожежної служби в Жешові, Бецадська добровільна група гірського порятунку, Івано-Франківська ОДА, Управління ДСНС в Івано-Франківській області	218364, 48 злотих	Червень – вересень 2016 року	Перший етап пройшов в з 06 по 08 червня 2016 року де було офіційне відкриття, презентація проекту та ознайомлення з діяльністю польських колег. Другий етап відбувся з 17 по 26 червня поточного року в ході якого 9-ть гірських

				<p>рятувальників з Івано-Франківської області пройшли 10-ти денне навчання по відповідній програмі яка включала в себе різні елементи пошуку потерпілого в горах, його транспортування, надання медичної допомоги та орієнтація в гірській місцевості за допомогою сучасних приладів навігації.</p> <p>Третій етап проекту реалізований з 17 по 19 серпня 2016 року і складався з теоретичних навчань на тему міжнародної співпраці у сфері порятунку і захисту населення із розгортанням штабу координаційного управління для довготривалих рятувальних дій і виступлення про міжнародну рятувальну допомогу.</p> <p>Четвертий етап організований з 21 по 23 вересня 2016 року з практичним навчанням служб які залучаються до ліквідації повеней та</p>
--	--	--	--	---

					<p>паводків.</p> <p>В рамках цього проекту Управлінню отримало в якості гуманітарної допомоги 3-ри мотопомки з рукавами, 9-ть GPS навігаторів, ноутбук захищений з програмним забезпеченням, медичну сумку, медичні ноші та 15-ть пар спеціальних пожежних чоботів.</p>
<p>Зміцнення системи кризового управління Івано-Франківській області шляхом підвищення оперативних вмінь та компетентності рятувальних служб у сфері рятівництва при сходженні лавин та рятувальних заходів з використанням канатних технологій</p>	<p>Міністерство Закордонних справ Республіки Польща</p>	<p>Адміністрація Маршалека Підкарпатського воєводства, Бецадська добровільна група гірського порятунку, Управління ДСНС в Івано-Франківській області</p>	<p>309770 злотих</p>	<p>квітень-грудень 2017</p>	<p><u>Перший</u> складався з організації курсу по методах порятунку каната, в той час як <u>другий</u> передбачав проведення вивчення лавин і керування снігоходами.</p> <p><u>Третій етап</u> - доповненням до теоретичних і практичних знань, придбання оснащення українським рятувальникам.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Снігоход (скутер сніжний) • Лавина ABC - лопата, щуп детектора - 8 KPL. • Устаткування для вивчення і прогнозування сходу снігових лавин - 2 комплекти • Одяг спеціальний для

					<p>10 рятувальників:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Термобілізна - комплект - куртка і штани GORE-TEX - куртка і штани SOFTSHEL - пуховик - рукавички і рюкзаки з швидким доступом до ABC, гірські черевики, штани
<p>Від партнерських відносин до співробітництва у сфері рятування - третє видання проекту за участю Державної служби з надзвичайних ситуацій в Івано-Франківській області</p>	<p>Міністерство Закордонних справ Республіки Польща</p>	<p>Адміністрація Маршалека Підкарпатського воєводства, Воєвудська комендатура пожежної служби в Жешові, Бещадська добровільна група гірського порятунку, Управління ДСНС в Івано-Франківській області</p>	<p>355 359,00 злотих</p>	<p>Червень-вересень 2018</p>	<p>Підвищення рівня безпеки в Івано-Франківській області шляхом підвищення компетентності та оперативного потенціалу служб екстреної допомоги.</p> <p>Впровадження проектних припущень сприятиме розвитку практичних навичок українських рятувальників, що, з одного боку, дозволить більш ефективно реагувати на кризові ситуації, пов'язані, серед іншого, з стихійними лихами та загрозами цивільного населення, а також більш ефективно співпрацювати з польськими службами в умовах загрози</p>

					<p>польсько-української прикордонної зони.</p> <p>В рамках проекту придбано:</p> <ul style="list-style-type: none"> -два комплекти гідравлічного інструменту; -квадроцикл з причепом для транспортування потерпілих в гірській місцевості; -медичну укладку та медичні ноші
<p>Підвищуємо безпеку в прикордонних регіонах - четверте видання проекту</p>	<p>Міністерство Закордонних справ Республіки Польща</p>	<p>Адміністрація Маршалєка Підкарпатського воєводства, Воєвудська комендатура пожежної служби в Жешові, Бецадська добровільна група гірського порятунку, Управління ДСНС в Івано-Франківській області, ОДА Закарпатської області, Управління ДСНС у Закарпатській області</p>	<p>343 477,50 злотих</p>	<p>Вересень-листопад 2019</p>	<p>Етап I: Організація навчання в галузі водного порятунку.</p> <p>Етап II: Організація курсу дій при проведенні розвідки в горах.</p> <p>В рамках проекту буде придбано:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Сухий костюм для порятунку 10 шт., • Безпечний жилет, пристосований для порятунку на швидкохідних водах, з обладнанням 10 шт, • Захисний шолом, призначений для водного порятунку 10 шт, • Рятувальний дротик з мотузкою довжиною хв. 20 м з можливістю прикріплення до

					<p>рятувальника або жилета,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Обладнання АВС (напівмаска, шноркель, ласти для ременів або пружин). <p>Рятувальний човен - 1 шт;</p> <p>набір для проведення геологорозвідувальних робіт - 1 шт.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ударостійкий мобільний комп'ютер, • GPS, • Програмне забезпечення карт, • Генератор енергії, • Транспортний кейс.
Підвищення ефективності реагування українських аварійно-рятувальних служб на надзвичайні ситуації	Міністерство Закордонних справ Республіки Польща	Воєвудська комендатура пожежної служби в Кракові, Управління ДСНС в Івано-Франківській області, ГУ ДСНС у Херсонській області	-	з жовтня 2016 року по вересень 2017 року	<p>В рамках цього проекту пройшли навчання 40 рятувальників з Івано-Франківщини за такими темами:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Реагування на надзвичайні ситуації пов'язані з викидом хімічно-небезпечних речовин; 2. Гасіння внутрішніх пожеж; 3. Ліквідація наслідків дорожньо-транспортних пригод; 4. Підготовка з надання медичної допомоги.

					Управлінню передано: -40 комплектів спеціального захисного одягу; - два комплекти гідравлічного інструменту; - тепловізор.
Підвищення ефективності реагування українських аварійно-рятувальних служб на надзвичайні ситуації - етап II	Міністерство Закордонних справ Республіки Польща	Воєвудська комендатура пожежної служби в Кракові, Управління ДСНС в Івано-Франківській області, ГУ ДСНС у Херсонській області, ГУ ДСНС в Одеській області	Вартість майна для Управління 135 340 злотих	Вересень 2018-серпень 2019	I етап: розвиток підрозділів ДПД (МПК, МПО); II етап: внутрішні пожежі; III етап: організація штабу на пожежі; IV етап: водолазна служба, рятування на воді. В рамках проекту Управління отримає: 8 комплектів спеціального захисного одягу; 8 пар взуття спеціального захисного; 8 шт. касок пожежних; 8 пар рукавиць пожежних; 8 шт. підкашників пожежних; 8 шт. ліхтарів пожежних LED; 8 комплектів індивідуального водолазного спорядження; 1 дрон (безпілотник) з камерою 4K із

					запасними акумуляторами та сертифікованим навчанням для двох спеціалістів.
Адаптування колишньої обсерваторії на горі Піп Іван до потреб високогірного рятувального навчального центру	Міністерство інвестицій та економічного розвитку Республіки Польща, Програма транскордонного співробітництва ЄС Польща-Білорусь-Україна	ДВНЗ Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Бещадська добровільна група гірського порятунку, Управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій в Івано-Франківській області, Варшавський Університет	1170269,82 євро	Лютий 2019-лютий 2021	В рамках реалізації проекту, зокрема, передбачено встановлення сучасного метеорологічного обладнання; придбання необхідної рятувальної техніки та сучасного спорядження для українського і польського рятувальних загонів з метою виконання пошуково-рятувальних операцій у надскладних умовах високогір'я; проведення спільних тренінгів та навчань. Частину коштів буде спрямовано на ремонт та облаштування приміщень у рамках завдань проекту.
Поліпшення безпеки населення та рівня безпеки в прикордонній зоні шляхом підвищення спільної підготовки та співробітництва у сфері ліквідації наслідків	Міністерство регіонального розвитку Румунії в рамках Спільної Операційної Програми Румунія-Україна 2014-2020	Генеральний інспекторат з надзвичайних ситуацій Румунії, Генеральний інспекторат авіації Румунії, Інспекторат з надзвичайних ситуацій «Буковіна» Сучавського повіту, Управління	1861092,5 Євро	2019-2021	В рамках проекту, на території Івано-Франківської області передбачається проведення комплексу заходів щодо реконструкції гаражів, господарської прибудови та

надзвичайних ситуацій		Державної служби України з надзвичайних ситуацій в Івано-Франківській області, Управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Чернівецькій області		двохповерхової будівлі Управління під адміністративну будівлю оперативного-координаційного та тренувально-реабілітаційного центрів із придбанням необхідного обладнання та майна, створення системи моніторингу та навігації руху туристів, а також удосконалення тренувального комплексу для рятувальників з встановленням спеціальних контейнерів.
-----------------------	--	--	--	---

Львівська область

Основні фактори ризику виникнення надзвичайних ситуацій на території області

- техногенного характеру:

На території Львівщини обліковано 5 потенційно небезпечних територій I групи ризику, які потребують постійного виконання першочергових запобіжних заходів, а саме:

- Червоноградський гірничопромисловий район;
- Бориславський нафтопромисловий район;
- зони впливу ПАТ "Стебницьке ГХП "Полімінерал" (м. Стебник), ДГХП "Сірка" (м. Новий Розділ) та ДГХП "Сірка" (м. Новояворівськ).

На сьогодні на території області обліковано 1164 потенційно-небезпечних об'єктів, з них 370 - підвищеної небезпеки, які зареєстровані в Державній інспекції праці у Львівській області.

У межах області функціонує 35 хімічно небезпечних об'єктів класифікованих за ступенем хімічної небезпеки, а саме:

- 7 об'єктів третього ступеню хімічної небезпеки;
- 28 об'єктів четвертого ступеню хімічної небезпеки.

Класифікацію хімічно-небезпечних об'єктів за ступенем хімічної небезпеки затверджено рішенням обласної комісії з питань ТЕБ і НС від 25 червня 2015 року (протокол №12). Загальна кількість населення, яке проживає в зоні можливого хімічного забруднення, становить понад 60,0 тис. осіб.

В основному підприємства області використовують наступні небезпечні хімічні речовини: аміак - 16 об'єктів; хлор - 16 об'єктів, кислоти (соляна) - 3 об'єкти.

Максимальна кількість хімічно небезпечних речовин, які перевозяться залізницею по

території області за добу, сягає більше 1 200 тонн.

Крім того, територією області проходять: нафтопровід філії МН "Дружба" ВАТ "Укртранснафта", газопровід високого тиску "Уренгой-Ужгород", продуктопроводи "Прикарпаттранснафтопродукт" та ЗАТ "ЛукОР", внутрішньообласні газопроводи, при можливих аваріях на яких ймовірно виникнення загрози забруднення довкілля.

- природного характеру:

Територією області протікають ріки Дністер, Західний Буг, Стрий, Опір, Бистриця, Вишня, Свіча та інші, які в періоди весняних повеней і паводків, при значній кількості опадів, створюють значні зони затоплення з порушенням та пошкодженням берегоукріплень, доріг і мостів, а сильні вітри (шквали) пошкоджують значну кількість ліній електропередач, електрозв'язку, адміністративних та житлових будинків, інших споруд.

Унаслідок снігових заметів ускладнюється автодорожній рух через Ужоцький, Середньовецький, Орявсько-Івашківський та Східницький перевали в гірських районах області, на автомобільних шляхах міжнародного значення (М-06 Київ - Чоп, М-09 Львів - Рава-Руська, М-10 Львів - Краковець, М-11 Львів - Шегині), автомобільних шляхах національного значення (Н-02 Львів - Тернопіль, Н-17 Львів - Радехів - Луцьк) та на автомобільних дорогах загального користування, через що інколи переривається автомобільне сполучення із населеними пунктами області, суміжними областями та країнами.

В області обліковано значну кількість районів, де існує реальна загроза виникнення зсувних процесів, сезонних селивих потоків, торф'яних пожеж, а також загроза виникнення землетрусу.

За даними Головного управління Державної служби з надзвичайних ситуацій у Львівській області у 2017 році кількість надзвичайних ситуацій, що виникли на території області, становила 6, в тому числі 4 техногенного характеру і 2 соціального характеру. На території області спостерігається значне зростання кількості пожеж: 597 у 2017 році порівняно із 487 роком раніше. Кількість загиблих людей у пожежах становила 60 осіб, що складає 1% від загальної кількості загиблих осіб (597) у 2017 році. Упродовж 2017 року внаслідок надзвичайних ситуацій травмовано 5005 особу. Силами підрозділів Головного управління Державної служби з надзвичайних ситуацій у Закарпатській області врятовано 634 особи (2017 рік), в тому числі в лісах і горах 149 осіб. Підрозділи здійснили 21955 виїздів, в них 3104 – на пожежі, 30 – на аварії, катастрофи, 758 – на заходи пожежної та техногенної безпеки, 206 – на ДТП.

Слід зазначити, що Головне управління Державної служби з надзвичайних ситуацій у Львівській області має значний досвід співпраці з партнерами з Республіки Польща, зокрема Підкарпатського і Любельського воєводств. Спільно реалізовано проекти у рамках Програми транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна за кошти ЄС у фінансовій перспективі 2007-2013 років, а також у рамках програм допомоги Міністерства закордонних справ Республіки Польща «Польська допомога».

Підкарпатське воєводство

Попередження та протидія загрозам. У 2014-2018 роках найбільша кількість небезпек, пов'язаних з опадами (понад 300), була зафіксована в таких повітах: Ясельський, Кросненський, Сяноцький та Дембіцький, а найменша (менше 100) у містах: Перемишль, Кросно, Ряшів і у Тарнобжезькому повіті. Протягом даного періоду найбільша кількість загроз, пов'язаних із стоком води, була також у таких повітах: Ясельський, Сяноцький та Кросненський (понад 130), а найменша (нижче 10) у містах Ряшів, Кросно, Тарнобжег та у Кольбушовському повіті.

Поверхневі води характеризуються високою мінливістю потоків у часі, що є результатом різноманітності гідрологічних умов та гірського характеру більшості річок воєводства. Великі схили створюють умови для швидкого відтоку вод. Через слабопроникний субстрат і низьку утримуючу здатність водозбірної площі стік зазвичай здійснюється на поверхні. У посушливі періоди в річках спостерігаються невеликі потоки, а в дощові — стрімкі та високі. Часті зміни

стоку сприяють ерозійним процесам берегів і дна річок. Максимальна кількість стоків у річках воєводства спостерігається у березні-квітні, а мінімальний стік найбільш поширений у вересні. Досить велика кількість опадів, особливо в гірських районах, та специфіка рельєфу визначають рівень ризику повеней щонайменше на 15% вище, ніж середній ризик повеней у Польщі. Території ризику повеней, включаючи зони особливого ризику, охоплюють до 7,9% території Підкарпатського воєводства, тобто приблизно 1414 км².

Загроза зсувів. Південна частина Підкарпатського воєводства, розташована в межах Карпат, має сприятливі умови для розвитку зсувів. Перебіг зсувних процесів в основному визначається такими факторами, як: геологічна будова і гідрометеорологічні умови, а також діяльність людини. Знання про виникнення зсувних територій дозволяє правильно розташовувати інвестиції та належним чином керувати цими територіями та зменшувати економічні втрати. Інвентаризація зсувів у воєводстві була проведена після повені 2001 р. Вона показала 2658 місць зсувів, частина з них була активна, а частина закрита. Багато зсувів активізувалися після чергової повені у 2010 році. Наразі реалізується загальнодержавний проект «Система протизсувного покриття», за яким виявлено, задокументовано та розроблено зсуви та зони ризику воєводства, а також проводиться моніторинг за 14 зсувами.

Серйозні та хімічні та екологічні небезпеки

У воєводстві наприкінці грудня 2018 року 12 заводів були включені до групи заводів з високим ризиком серйозної виробничої аварії та 22 заводи до групи підвищеного ризику. Деякі з цих підприємств були класифіковані як підприємства з ефектом доміно. На підприємствах, що виробляють і зберігають небезпечні речовини, що існують у воєводстві, застосовуються організаційно-технічні рішення, які значно знижують ризик серйозних аварій та їх негативний вплив. Упродовж 2014-2018 років у воєводстві зафіксовані випадки подій з ознаками серйозних аварій, пов'язаних переважно з транспортуванням небезпечних речовин національними та воєводськими дорогами, а також міжнародною залізницею E30.

Хімічні та екологічні небезпеки становили лише 6% усіх надзвичайних ситуацій, які відбулися у Підкарпатському воєводстві у 2018 році. Решта місцевих надзвичайних ситуацій виникали переважно на дорогах (56%) або носили медичний характер (20%).

Воєводська комендатура Державної пожежної служби в Ряшеві веде системну співпрацю з партнерами з карпатських областей України, що має на меті підвищення ефективності розвитку пожежної справи, обмін досвідом, удосконалення надання допомоги під час надзвичайних ситуацій, безпеки туристів у горах (детальніше напрямки міжнародного співробітництва представлено у Таблиці 5).

Таблиця 5. Напрямки міжнародного співробітництва Воєводської комендатури Державної пожежної служби в Ряшеві

№	Підрозділ Державної пожежної служби	Назва партнера	Назва документу	Характеристика ініціативи співпраці
1.	Воєводська комендатура Державної пожежної служби в Ряшеві	Головне Управління Державної служби з надзвичайних ситуацій у Львівській області	Декларація співпраці та взаємодопомоги	Готовність надати взаємопорятунок та гуманітарну допомогу за силою та засобами згідно з чинним законодавством. Інформування про загрози та спільне ведення діяльності, що потребує закордонної підтримки.

				Організація спільних конференцій та тренінгів для рятувальних служб обох сторін. Участь у протипожежних заходах, культурно-просвітницьких та спортивних заходах.
2.	Воєводська комендатура Державної пожежної служби в Ряшеві	Головне Управління Державної служби з надзвичайних ситуацій у Закарпатській області.	Декларація співпраці та взаємодопомоги	<p>Готовність надати взаємопорядунок та гуманітарну допомогу за силою та засобами згідно з чинним законодавством. Інформування про загрози та спільне ведення діяльності, що потребує закордонної підтримки. Організація спільних конференцій та тренінгів для рятувальних служб обох сторін. Участь у протипожежних заходах, культурно-просвітницьких та спортивних заходах.</p>
3.	Міська комендатура Державної пожежної служби в Ряшеві	Перший підрозділ, Головне Управління Державної служби з надзвичайних ситуацій у Закарпатській області	Декларація співпраці та взаємодопомоги	<p>1) Готовність надавати рятувальну та гуманітарну допомогу залежно від наявних ресурсів а також відповідно до законів і процедур, що діють у країнах Сторін Декларації.</p> <p>2) Розвиток існуючої співпраці та взаємодопомоги шляхом:</p> <ul style="list-style-type: none"> • обміну інформацією про перспективи і реальні загрози, • спільні рятувальні операції, • обмін досвідом шляхом організації спільних конференцій, тренінгів та семінарів, • обмін матеріалами та інформацією, • науково-технічний і юридичний обміни

Воєводська комендатура Державної пожежної служби в Ряшеві має досвід реалізації проектів співпраці, що фінансуються як за рахунок рамках програм допомоги Міністерства закордонних справ Республіки Польща «Польська допомога», а також регіональної операційної програми Підкарпатського воєводства.

1.4. SWOT-аналіз

На основі проведених досліджень та роботи під час зустрічки з підготовки Стратегії проведених за участ. Представників усіх партнерів та експертів проєкту, підготовлено аналіз чинників, що можуть мати потенційний вплив на реалізацію стратегії. Для цього був використаний метод SWOT-аналізу. SWOT-аналіз складається з чотирьох компонентів: сильних і слабких сторін, а також можливостей і загроз. Слід зазначити, що сильні та слабкі сторони стосуються самої території підтримки, а можливості та загрози — її оточення. Тому в цьому підході SWOT-аналіз використовується як діагностичний та прогностичний інструмент.

Таблиця 6. SWOT-матриця

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> • налагоджена співпраця між українськими і польськими рятувальними службами • висока кваліфікація кадрів • схожі системи реагування на надзвичайні ситуації • наявність мережі добровільної пожежної охорони в Польщі, її врегулювання на законодавчому рівні • прозора і належно організована організаційна структура служб • наявність якісної системи підготовки кадрів і підвищення кваліфікації 	<ul style="list-style-type: none"> • недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення • недостатньо розвинена система оповіщення і реагування • недостатній рівень комунікацій між регіональними підрозділами рятувальних служб України і Польщі (відсутня пряма комунікація між регіонами, а лише через центральні органи) • низький рівень організації мережі добровільної пожежної охорони в Україні, її низька інституційна спроможність • великі витрати на утримання матеріально-технічної бази (закупівлі, техогляди та ін.) • великі витрати на забезпечення оперативної готовності персоналу добровільних підрозділів • нестача кадрів у добровільних підрозділах (часто пов'язана із виїздом за кордон) • низька якість/відсутність покриття мобільного зв'язку • низький рівень доступності територій, розпорошеність заселення • гірський рельєф • наявність трубопроводів транспортування нафти і газу, транспортування цих продуктів автомобільними дорогами
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> • тематична ціль «Безпека» у фінансовій перспективі ЄС 2021+ • зміна нормативно-законодавчої бази щодо кримінальної відповідальності за порушення пожежної безпеки та ін. • додаткові можливості, створені реформою децентралізації; залучення 	<ul style="list-style-type: none"> • інертність в українсько-польській співпраці на рівні державної влади (необхідність погодження співпраці, бюрократія) • низький рівень свідомості населення • недостатнє державне фінансування оновлення матеріально-технічної бази, значний розрив між сумою витрат на

<p>органів місцевого самоврядування до фінансування</p> <ul style="list-style-type: none"> • підвищення свідомості населення в Україні і Польщі • налагодження співпраці у сфері безпеки з місцевими адміністраціями, органами місцевого самоврядування 	<p>забезпечення безпеки і фінансовими можливостями</p> <ul style="list-style-type: none"> • низький рівень мотивації працівників • труднощі при перетині кордону • наявність міжнародних транспортних вузлів (аеропорти, дороги міжнародного значення)
---	---

1.5. Сценарії розвитку попередження та реагування на надзвичайні ситуації в Карпатському регіоні до 2027 року

Розвиток гірських територіальних систем значно ускладнений через важкі умови забезпечення життєдіяльності населення, що ототожнюється з депресивністю території. Це важливо брати до уваги при аналізі сценаріїв попередження та реагування на надзвичайні ситуації в Карпатському регіоні до 2027 року, які прямо залежать від розвитку українсько-польського транскордонного регіону в середньо- і довгостроковій перспективі.

Успішний сценарій передбачає поглиблення українсько-польського співробітництва на національному та регіональному рівнях, створення умов для реалізації спільних ініціатив у сфері попередження та реагування на надзвичайні ситуації, наявність фінансових ресурсів, як зовнішніх (наприклад, у рамках програм Європейського Союзу), так і внутрішніх (національного та регіонального рівнів) для реалізації запланованих заходів та досягнення поставлених у рамках Стратегії цілей. Для втілення такого сценарію потрібна також ініціатива служб з питань надзвичайних ситуацій та участь у формуванні ними порядку денного українсько-польської міжрегіональної співпраці у рамках Міжурядової координаційної ради з питань міжрегіонального співробітництва, у складі якої вони представлені.

Більш поміркованим можна вважати *оптимальний сценарій*, за яким зберігаються існуючі темпи і тенденції співпраці служб з питань надзвичайних ситуацій українсько-польського прикордоння. В умовах відсутності у бюджетах служб достатнього фінансового ресурсу, призначеного на проекти співпраці, здійснюється пошук зовнішніх джерел фінансування, що, у свою чергу, підвищує компетенції та навички працівників, відповідальних за даний напрямок.

За *песимістичного сценарію* спостерігається згортання українсько-польської співпраці з огляду на негативні безпекові тенденції на зовнішніх кордонах ЄС. Існуючі напрацювання не отримують продовження, згортається наявне фінансування проектів співпраці, сталість спільних ініціатив перервано.

При розробці сценаріїв попередження та реагування на надзвичайні ситуації в Карпатському регіоні до 2027 року також важливим було проаналізувати сценарії, закладені в регіональних стратегіях розвитку 4-х регіонів. Узагальнюючи ці сценарії можна константувати, що в основному вони зводяться до 2-х варіантів – інерційний (песимістичний) та інноваційний (оптимальний), який і брався за основу.

Сценарії з урахуванням пандемії COVID-19. Всі вищеперераховані сценарії попередження та реагування на надзвичайні ситуації в Карпатському регіоні до 2027 року були змодельовані наприкінці 2019 року. Однак, пандемія коронавірусу SARS-CoV-2 (COVID-19), офіційно визнана ВООЗ пандемією 11 березня 2020 р., кинула безпрецедентний виклик світу в усіх сферах суспільного життя. Сьогодні здійснюються першочергові заходи щодо обмеження поширення пандемії, медичної допомоги інфікованим, підтримки бізнесу, а також надання соціально-економічної допомоги найбільш вразливим верствам населення. Однак, криза, пов'язана з пандемією COVID-19 закінчиться. В цій ситуації постає необхідність внести суттєві корекції в сценарії співпраці на всіх рівнях та врахувати нові виклики, які постануть у посткризовий період. COVID-19 став тим фактором, який змусив весь світ переосмислити своє буття, переглянути не лише свої прогнози розвитку, але і усвідомити, що розпочинається новий трансформаційний етап, на якому необхідно змінити підходи до формування пріоритетів на довгостроковий період.

2. СТРАТЕГІЧНА ЧАСТИНА

2.1. Стратегічні, операційні цілі та завдання у сфері попередження та реагування на надзвичайні ситуації в Карпатському регіоні

На основі проведеного SWOT-аналізу сформовано стратегічні та операційні цілі, а також напрямки діяльності, на підставі яких розроблено план реалізації Стратегії із зазначенням пілотних проектів.

Стратегічна ціль 1 *Посилення співпраці у сфері попередження, реагування ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій*

Операційна ціль 1.1. Зміцнення матеріальної бази

Операційна ціль 1.2. Спільні навчання та тренування

Операційна ціль 1.3. Підтримка добровільних організацій (в т.ч. громадських, самоврядних) в системі безпеки

Стратегічна ціль 2 *Взаємодія у сфері супроводу і безпеки туризму в горах*

Операційна ціль 2.1. Зміцнення матеріальної бази

Операційна ціль 2.2. Спільні навчання та тренування

Стратегічна ціль 3 *Співпраця у сфері просвітництва та інформування*

Операційна ціль 3.1. Підвищення рівня обізнаності мешканців прикордоння

Операційна ціль 3.2. Обмін досвідом у сфері реагування на надзвичайні ситуації

Очікувані результати реалізації Стратегії

- розбудова інфраструктури комплексної системи захисту від надзвичайних ситуацій природного характеру - протиселевих, протилавинних, протиерозійних тощо;
- будівництво, реконструкція та капітальний ремонт гідротехнічних споруд, захисних протиповеневих дамб, берегоукріплюючих споруд, розчищення та регулювання річок;
- забезпечення моніторингу щодо дотримання вимог законодавства у сфері пожежної та техногенної безпеки за ступенем ризику від провадження господарської діяльності;
- розбудова інфраструктури локальних центрів безпеки та їх матеріально-технічне оснащення;
- підвищення кваліфікації працівників служб, що займаються рятувальними діями і вдосконалення навичок спільного ефективного реагування на ризики;

- підвищення рівня безпеки туристів у горах;
- підвищення ефективності транскордонної та міжрегіональної співпраці та зростання розмірів залученої міжнародної технічної допомоги та коштів бюджетів усіх рівнів у частині реалізації спільних ініціатив у сфері попередження та реагування та надзвичайні ситуації в Карпатському регіоні.

2.1.1. Посилення співпраці у сфері попередження, реагування та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій

Стратегічна ціль передбачає формування системної співпраці задля підвищення ефективності у сфері попередження, реагування та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій в українсько-польській частині регіону Карпат. На виконання стратегічної цілі передбачається досягнення таких операційних цілей:

2.1.1.1. Зміцнення матеріальної бази

2.1.1.2. Спільні навчання та тренування

2.1.1.3. Підтримка добровільних організацій (в т.ч. громадських, самоврядних) в системі безпеки

Напрямки діяльності у рамках стратегічної цілі:

- придбання сучасних пожежних автомобілів;
- створення комплексної схеми захисту населення пунктів та об'єктів господарювання від небезпечних природних процесів;
- проведення моніторингу якісних та кількісних показників стану водних ресурсів;
- створення місцевих та добровільних пожежно-рятувальних підрозділів, розбудова інфраструктури;
- будівництво локальних центрів безпеки;
- технічне переоснащення аварійно-рятувальних служб з метою підвищення ефективності реагування на надзвичайні ситуації техногенного характеру, проведення пошуково-рятувальних робіт та надання екстреної медичної допомоги;
- модернізація системи центрального оповіщення про загрозу виникнення надзвичайних ситуацій;
- підготовка та реалізація спільних проєктів, що стосуються підготовчих дій у випадку стихійних лих, екологічних катастроф і надзвичайних ситуацій;
- проведення семінарів, навчань і тренувань на теми, пов'язані із основними видами надзвичайних ситуацій в регіоні;
- проведення спільних транскордонних українсько-польських тренувань і навчань для добровільних та самоврядних пожежно-рятувальних підрозділів на теми, пов'язані із основними видами подій, до яких вони можуть бути залучені;
- підготовка та реалізація спільних проєктів, що стосуються підвищення кваліфікації працівників служб, що займаються рятувальними діями і вдосконалення навичок спільного ефективного реагування на ризики.

2.1.2. Взаємодія у сфері супроводу і безпеки туризму в горах

Стратегічна ціль передбачає формування системної співпраці задля підвищення ефективності у сфері безпеки туризму в українсько-польській гірській частині регіону Карпат. На виконання стратегічної цілі передбачається досягнення таких операційних цілей:

2.1.2.1. Зміцнення матеріальної бази

2.1.2.2. Спільні навчання та тренування

Напрямки діяльності у рамках стратегічної цілі:

- технічне переоснащення рятувальних служб з метою підвищення ефективності пошуково-рятувальних робіт у гірській місцевості;
- підготовка і реалізація спільних проєктів, що мають на меті придбання оснащення

- та одягу для рятувальників, які першочергово залучаються до пошуку і рятування в горах
- будівництво пунктів тимчасового перебування в горах, які можна використати для обігріву та забезпечення життєдіяльності туристів;
  - створення спільної системи оповіщення;
  - створення багатомовних мобільних додатків для туристів, які подорожують гірськими територіями;
  - підготовка та реалізація спільних проєктів, що стосуються рятувальних дій у горах;
  - підвищення кваліфікації працівників служб, що займаються рятувальними діями;
  - проведення спільних транскордонних українсько-польських тренувань, навчань і семінарів на теми порядку організації, координації та виконання робіт із пошуку та рятування людей в горах;
  - проведення спільних аналітичних досліджень з аналізу ризиків у сфері безпеки туризму у горах.

2.1.3. Співпраця у сфері просвітництва та інформування

Стратегічна ціль передбачає здійснення транскордонної співпраці у сфері підвищення рівня обізнаності мешканців та туристів території реалізації стратегії щодо надзвичайних ситуацій та моделей поведінки у них. На виконання стратегічної цілі передбачається досягнення таких операційних цілей:

2.1.3.1. Підвищення рівня обізнаності мешканців прикордоння

2.1.3.2. Обмін досвідом у сфері реагування на надзвичайні ситуації

Напрямки діяльності у рамках стратегічної цілі:

- створення комплексної системи інформування туристів про порядок реєстрації груп туристичних походів та основної інформації щодо їхнього маршруту пересування, інформування їх про контактні адреси та номери телефонів рятувальних служб, місця розташування пунктів забезпечення життєдіяльності туристів;
- проведення навчально-виховних заходів у закладах освіти;
- проведення показових публічних заходів та змагань рятувальників;
- створення та розповсюдження інформаційних матеріалів, спрямованих на підвищення рівня обізнаності мешканців прикордоння у сфері надзвичайних ситуацій;
- проведення щорічного Карпатського безпекового форуму;
- створення транскордонної платформи взаємодії і співпраці служб українсько-польського прикордоння;
- проведення семінарів та навчань з підготовки та управління проєктами для представників служб;
- ознайомчі візити для обміну кращими практиками у сфері діяльності служб;
- проведення щорічного системного моніторингу показників співпраці між службами українсько-польського прикордоння;
- підвищення кваліфікації працівників служб, що займаються інформаційно-пропагандистською роботою.

2.2. Індикатори оцінки досягнення стратегічних цілей

Для кожної із операційних цілей на основі опрацювання потенційних напрямків діяльності розроблено систему індикаторів. Власне на оцінку їх досягнення буде спрямовано моніторинг реалізації Стратегії. Індикатори досягнення цілей представлено у таблиці 7.

Таблиця 7. Індикатори досягнення стратегічних цілей

Стратегічна ціль	Операційні цілі	Індикатори досягнення цілей
Посилення співпраці у сфері попередження, реагування ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій	1. Зміцнення матеріальної бази	<ul style="list-style-type: none"> - збільшення кількості сучасних пожежних автомобілів; - скорочення часу прибуття пожежних автомобілів до місця пригоди; - кількість населення (місцевих мешканців), які за рахунок реалізації проекту, отримуватимуть допомогу у коротший термін
	2. Спільні навчання та тренування	<ul style="list-style-type: none"> - кількість проведених тренінгів, навчань, семінарів; - кількість особового складу, охопленого навчаннями та тренуваннями; - кількість спільних заходів між областями (воєводствами), запланованих для проведення після закінчення проекту
	3. Підтримка добровільних організацій (в т.ч. громадських, самоврядних) в системі безпеки	<ul style="list-style-type: none"> - кількість створених нових добровільних одиниць; - кількість нових членів добровільних пожежних одиниць; - кількість пожежної техніки на озброєнні у нових добровільних одиниць; - кількість населення, яким новостворені добровільні пожежні одиниці зможуть надавати допомогу; - створення загальноукраїнської Асоціації та членства в ній добровільних пожежників
Взаємодія у сфері супроводу і безпеки туризму в горах	1. Зміцнення матеріальної бази	<ul style="list-style-type: none"> - збільшення кількості гірських рятувальників; - кількість промаркованих туристичних шляхів (км); - кількість нових гірських частин;

		<ul style="list-style-type: none"> - кількість нової техніки на озброєнні у гірських рятувальників; - кількість нового спорядження (сума закупленого у грн)
	2. Спільні навчання та тренування	<ul style="list-style-type: none"> - кількість проведених тренінгів, навчань, семінарів; - кількість особового складу, охопленого навчаннями та тренуваннями; - кількість спільних заходів між областями (воєводствами), запланованих для проведення після закінчення проекту
Співпраця у сфері просвітництва та інформування	1. Підвищення рівня обізнаності мешканців прикордоння	<ul style="list-style-type: none"> - кількість населення, охопленого заходами; - статистичні дані щодо дієвості проведених заходів (зменшення кількості надзвичайних подій); - кількість членів добровільних пожежних організацій у прикордонні; - кількість вступників до профільних пожежних ВНЗ
	2. Обмін досвідом у сфері реагування на надзвичайні ситуації	<ul style="list-style-type: none"> - кількість проведених тренінгів, навчань, семінарів; - кількість особового складу, охопленого навчаннями та тренуваннями; - кількість спільних заходів між областями (воєводствами), запланованих для проведення після закінчення проекту; - кількість спільних проектів у галузі безпеки

2.3. Фінансове забезпечення реалізації стратегії

Транскордонна стратегія є не лише зразковим документом для організації та координації процесу розбудови та поглиблення транскордонного співробітництва у сфері попередження та реагування на надзвичайні ситуації в Карпатському регіоні. Це, головним чином, цілеспрямований вказівник для проведення вимірюваної та довгострокової співпраці між чотирма регіонами України та Польщі. Фінансові інструменти, спрямовані ЄС на прикордоння як один із найважливіших елементів підтримки міжнародного та транскордонного співробітництва, відіграють дуже важливу роль у формуванні сприятливих відносин між регіонами-партнерами. Найбільш помітні наслідки реалізації Політики згуртованості для жителів прикордонних територій дає транскордонне співробітництво. Можна з упевненістю сказати, що для транскордонного співробітництва недостатньо фінансування, оскільки очікування, потреби та активність бенефіціарів програм транскордонного співробітництва, зокрема у сфері безпеки, величезні.

Реалізація безпекових проектів у межах наявних фондів ЄС у фінансових перспективах 2004-2006, 2007-2013 та 2014-2020 принесла відчутні переваги, а зусилля бенефіціарів однозначно показали ефективне використання коштів у кожній фінансовій перспективі.

Тому для транскордонного співробітництва необхідно не лише більше коштів, але також і чітке бачення подальшої транскордонної та міжрегіональної співпраці у сфері попередження та реагування на надзвичайні ситуації в Карпатському регіоні.

Покращення ефектів інтеграції українсько-польського прикордоння та можливості розвитку транскордонного співробітництва з очікуваним скороченням фінансових ресурсів, що виділяються на його реалізацію, є викликом у новій перспективі Політики згуртованості. Тому слід подумати про те, як найбільш ефективно використовувати кошти ЄС у прикордонні, які будуть доступні в новому програмному періоді 2021-2027.

Нова редакція Програми транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна, яка також є найбільшим інструментом фінансування проектів у межах українсько-польської частини Карпатського регіону, дає найбільші шанси для реалізації спільних транскордонних проектів. Програма INTERREG Польща-Білорусь-Україна 2021-2027 реалізовуватиметься в рамках мети «Європейське територіальне співробітництво» Політики згуртованості Європейського Союзу (Interreg) та нового Інструменту сусідства, міжнародного співробітництва та співробітництва в галузі розвитку, який замінить чинний Європейський інструмент сусідства. Це четвертий випуск програми підтримки процесів розвитку на кордоні Польщі, Білорусі та України. Програма спрямована на прикордонні регіони Польщі, України та Білорусі:

- Польща: Білостоцький, Ломжинський, Сувальський, Остроленцький, Седлецький, Більський, Люблінський, Пулавський, Хелмсько-Замойський, Перемишльський, Жешівський, Тарнобжезький, Кросненський субрегіони,
- Білорусь: Гродненська, Брестська, Мінська та Гомельська області,
- Україна: Львівська, Волинська, Закарпатська, Рівненська, Тернопільська та Івано-Франківська області.

У рамках Програми існує 2 пріоритети, в рамках яких можна досягати цілі даної Стратегії

- Пріоритет – Довкілля

- конкретна ціль: популяризація адаптації до змін клімату, запобігання ризикам та стійкості до катастроф
- конкретна ціль: популяризація сталого водного господарства
- конкретна ціль: збільшення біологічного різноманіття, зеленої інфраструктури у міському середовищі та зменшення забруднення

- Пріоритет – Співпраця

- конкретна ціль: підвищення ефективності публічної адміністрації шляхом розповсюдження правової та адміністративної співпраці, а також співпраці між громадянами та установами, зокрема з метою усунення правових та інших перешкод у прикордонних регіонах
- конкретна ціль: побудова взаємної довіри через заохочення до діяльності, що полегшує міжособистісні контакти

Крім того, джерелами фінансування заходів, що реалізуються в рамках Стратегії у сфері попередження та реагування на надзвичайні ситуації в Карпатському регіоні, також є:

- національні державні кошти:
  - державний бюджет,
  - бюджети державних цільових фондів,

- бюджети інших державних суб'єктів сектору державних фінансів,
- бюджети органів місцевого самоврядування
- регіональні та місцеві фонди:
- бюджети органів місцевого самоврядування
- іноземні кошти:
- фінансові ресурси з бюджету ЄС для реалізації політики згуртованості (ERDF, ESF), включаючи програми для Дунайського регіону, програму територіального співробітництва Польща – Словаччина, Програми транскордонного співробітництва Угорщина – Словаччини – Румунія – Україна та Румунія - Україна

• інші європейські фонди, включаючи, наприклад, кошти Норвезького фінансового механізму та Механізму Європейської економічної зони.

Конкретні обсяги фінансових, матеріально-технічних і трудових ресурсів, необхідних для виконання Стратегії попередження та реагування на катастрофи в Карпатському Єврорегіоні визначені у Плані заходів з її реалізації. Передбачається, що фінансове забезпечення реалізації стратегії буде здійснюватися на умовах співфінансування проєктів.

2.4. Моніторинг реалізації стратегії

Відповідальність за розробку Стратегії попередження та реагування на катастрофи в Карпатському Єврорегіоні, моніторинг результатів, координацію та уточнення заходів з її реалізації покладаються на сформоване у рамках проєкту партнерство у складі:

- Асоціація органів місцевого самоврядування "Єврорегіон Карпати – Україна" - відповідальна за координацію процесів співпраці для цілей реалізації стратегії;
- Головне управління ДСНС України у Закарпатській області – відповідальне за реалізацію заходів Стратегії на території Закарпатської області;
- Головне управління ДСНС України в Івано-Франківській області – відповідальне за реалізацію заходів Стратегії на території Івано-Франківської області;
- Головне управління ДСНС України у Львівській області – відповідальне за реалізацію заходів Стратегії на території Львівської області;
- Воєводська комендатура Державної пожежної служби в Ряшеві – відповідальна за реалізацію заходів Стратегії на території Підкарпатського воєводства.

Інструменти реалізації стратегії

Основним інструментом реалізації Стратегії є план заходів з її впровадження. План заходів здійснюватиметься у два етапи - на 2021-2023 роки та 2024-2027 роки і передбачає реалізацію проєктів, обсяги та джерела фінансування з визначенням індикаторів результативності їх виконання. Заходи (проєкти) плану заходів будуть кооперуватися та координуватися із:

- програмами та проєктами плану заходів реалізації Державної стратегії регіонального розвитку в частині розвитку територій Карпатського регіону та міжрегіонального співробітництва;
- програмами та проєктами планів заходів галузевих стратегій в частині Карпатського регіону;
- проєктами планів заходів державних цільових програм України та Республіки Польща;
- проєктами планів заходів реалізації регіональних стратегій розвитку 4-х регіонів Карпат.

Проєкти плану заходів Стратегії Карпат також будуть скоординовані із проєктами Дунайської транснаціональної програми та проєктами програм транскордонної співпраці на 2021-2027 роки (Польща-Білорусь-Україна, Україна – Угорщина – Словаччина – Румунія, Румунія-Україна).

У рамках реалізації Стратегії попередження та реагування на катастрофи в Карпатському Єврорегіоні запроваджується моніторинг досягнення цілей шляхом порівняння фактично отриманих значень індикаторів з їх прогнозними значеннями, який проводиться щороку Головними управліннями ДСНС у Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській областях

та Воєводською комендатурою Державної пожежної служби в Ряшеві, а також Асоціацією органів місцевого самоврядування «Євро регіон Карпати – Україна». Оцінка досягнення цілей стратегії проводиться за результатами виконання першого та другого етапів її реалізації через один рік після завершення відповідного етапу. Узагальнена оцінка результативності стратегії проводиться через півтора року після завершення строку її дії.

У ході моніторингу стратегії вирішується низка завдань: контроль за реалізацією стратегії в цілому; оцінювання ступеня досягнення прогресу за стратегічними та оперативними цілями; аналіз інформації щодо змін зовнішніх та внутрішніх факторів для уточнення та корегування (актуалізації) цілей стратегії.

2.5. Узгодженість стратегії з регіональними стратегічними документами

Стратегія попередження та реагування на катастрофи в Карпатському Євро регіоні базується на системі координації процесів стратегічного планування на міжнародному, центральному, регіональному та місцевому рівні, що, зокрема, передбачає:

- узгодження Стратегії з регіональними та місцевими стратегіями розвитку та цільовими програмами, спрямованих на розв'язання проблем попередження та реагування на катастрофи в Карпатському Євро регіоні у частині реалізації завдань і заходів, що передбачають спільні дії інституцій відповідальних у сфері надзвичайних ситуацій на регіональному та місцевому рівнях;
- узгодження Стратегії попередження та реагування на катастрофи в Карпатському Євро регіоні із Стратегією Європейського Союзу для Дунайського регіону у частині реалізації завдань і заходів, що передбачають спільні дії регіональних органів 2-х областей української частини Карпатського регіону (Івано-Франківська та Закарпатська);
- узгодження Стратегії попередження та реагування на катастрофи в Карпатському Євро регіоні із макрорегіональною стратегією ЄС «Карпатський регіон» країн у частині визначення завдань і заходів, що передбачають спільні дії України з сусідніми країнами - Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, Румунія, Сербія та Молдова;
- узгодження Стратегії попередження та реагування на катастрофи в Карпатському Євро регіоні із Рамковою Конвенцією про охорону і сталий розвиток Карпат;
- скоординовану реалізацію Стратегії попередження та реагування на катастрофи в Карпатському Євро регіоні шляхом виконання плану заходів щодо її реалізації відповідно до визначених етапів.

Макрорегіональна стратегія Карпатського регіону

Макрорегіональні стратегії ЄС ініціюються та пропонуються зацікавленими країнами-членами ЄС, які знаходяться в тій самій географічній зоні через Європейську Раду. На прохання Європейської Ради ці стратегії розробляються та ухвалюються Єврокомісією. Стратегії не передбачають створення нових фондів ЄС, законодавства чи формальних структур: вони базуються на координації та взаємодії. Це означає оптимальне використання всіх наявних фінансових джерел (ЄС, національні, регіональні, приватні тощо), краще впровадження чинного законодавства та ефективне використання існуючих установ всіх рівнів.

На сьогоднішній день було прийнято чотири макрорегіональні стратегії ЄС: Балтійського регіону (2009); Дунайського регіону (2010); Адріатико-Іонічного регіону (2014); Альпійського регіону (2015).

Українська частина Дунайського регіону представлена 4 областями: Одеська, Чернівецька, Івано-Франківська та Закарпатська. Окрім Одеської три інші області входять також до складу Карпатського регіону.

Схвалення ЄС макрорегіональної стратегії для Альпійського регіону (спрямованої на забезпечення взаємодії між основними гірськими регіонами та прилеглими низинами й міськими районами) слугувало ініціативі щодо розроблення макрорегіональної стратегії Карпатського регіону (MPC), до якої активно долучилася Україна на основі розпорядження КМУ «Про підписання Декларації про наміри щодо створення макрорегіональної Стратегії ЄС для

Карпатського регіону» від 29 серпня 2018 р.

Суть стратегічної цілі 2 проекту макрорегіональної стратегії ЄС для Карпатського регіону «Зелені Карпати» - це захист і збереження навколишнього природного середовища, а також проведення освітніх заходів, що підвищують екологічну обізнаність населення регіону. Співпраця в галузі збереження та охорони культурно-історичної спадщини регіону, а також промоція Карпатського регіонального бренду зробить регіон більш привабливим туристичним центром.

Особливої уваги потребує питання раціонального використання ресурсів, зокрема лісів. З одного боку, ліси є важливим джерелом сировини для деревообробної промисловості, а з іншого боку визначають природний баланс Карпатського макрорегіону, регулюють якість повітря, запобігають повеням і створюють середовище для проживання для багатьох видів тварин. Завдання стратегій - створити макрорегіональні механізми співпраці для зменшення вирубки лісів та більш ефективного використання цього ресурсу через впровадження інноваційних технологій. Вирубка лісів також загострює інші екологічні ризики регіону, тому оперативна ціль «Управління екологічними ризиками та природними загрозами» являється важливою складовою обох стратегій.

У порівнянні з іншими регіонами Карпатський регіон характеризується високим рівнем енерговитратності та низьким рівнем використання відновлювальних джерел енергії, що обумовлює високий рівень викидів забруднюючих речовин в атмосферу, має негативний вплив на здоров'я населення і значно знижує туристичну привабливість. Крім того, питання підвищення енергетичної безпеки в регіоні також стоїть дуже гостро - територія географічно ізольована, а тому особливо потребує власних джерел внутрішньої енергії, незалежності енергопостачання. Відповідно, стратегіями передбачена низка завдань, направлених на вирішення цих проблем – створення ринку відновлювальної енергетики та підтримка бізнесу, зацікавленого в інвестиціях у поновлювальні джерела енергії, розвиток транскордонної системи безперервної передачі та розподілу енергії (газ, нафта, електрична енергія).

Стратегічна ціль 4 «Макрорегіон Карпати» є наскрізною для обох стратегій. Всі завдання цієї цілі є визначальним фактором якісного виконання інших стратегічних цілей. Завдання цієї цілі включають спільне планування розвитку території (як на рівні макрорегіону, так і окремих територій та населених пунктів), стратегічного планування на різних рівнях, підвищення ефективності транскордонного співробітництва (як через відповідні транскордонні програми, так і координацію розробки та реалізації спільних політик). Ключовим елементом цього процесу являється ефективне врядування - розвиток інституційної співпраці на регіональному, міжрегіональному та транскордонному рівнях, а також посилення потенціалу суб'єктів регіональної політики – органів влади, інститутів громадянського суспільства та бізнесу.

Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат

Рамкова конвенція про захист та сталий розвиток Карпат (Карпатська конвенція) була прийнята та підписана сімома учасниками (Чехія, Угорщина, Польща, Румунія, Сербія, Словаччина, Україна) у травні 2003 року у Києві (Україна) та набула чинності у січні 2006 року. Це єдиний багаторівневий механізм управління, який охоплює всю Карпатську територію, та після Альпійської конвенції - друга субрегіональна договірна система для захисту та сталого розвитку гірського регіону по всьому світу. На виконання Карпатської конвенції розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 січня 2007 р. була прийнята Стратегія її виконання до 2020 року.

Оскільки конвенція є рамковою, впровадження відбувається двома шляхами: через розробку та ухвалення протоколів до статей або через спільні проекти. На сьогодні розроблено і підписано 5 протоколів:

1. Про збереження та стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття від 22 травня 2003 р. (ратифіковано Законом України від 04.09.2009);
2. Про стале управління лісами від 27.05.2011 (ратифіковано Законом України від

16.10.2012);

3. Про сталий транспорт від 26.09.2014 (ратифіковано Законом України від 16.03.2016);

4. Про сталий туризм від 27.05.2011 (ратифіковано Законом України від 22.02.2017);

5. Про сталий розвиток сільського господарства та сільської місцевості від 12.10.2017 (проект Закону України від 28.03.2019)

Стратегія попередження та реагування на катастрофи в Карпатському Євросередині відповідає положенням Статті 12 Конвенції "Система оцінки/моніторингу про стан довкілля, моніторинг та раннє попередження", зокрема у частині співпраці у сфері раннього попередження, моніторингу та оцінки природних та техногенних ризиків та загроз.

2.6. План заходів з реалізації стратегії попередження та реагування на надзвичайні ситуації в Карпатському регіоні на 2021-2023 роки

Загальна кількість проєктів – 6

Загальний обсяг фінансування – 10 187 474,0 тис. грн.

№	Назва проєкту	Вартість проєкту, тис Євро.			
		2021	2022	2023	Разом
1.	Транскордонна система радіаційного та хімічного моніторингу та реагування		-	1971, 612	1971, 612
2.	Сильні традиції - історична і культурна спадщина пожежної справи в транскордонному регіоні	-	-	1968,000	1968,000
3.	"Спільні виклики — спільні дії!": безпека транскордонних вод в басейні річки Західний Буг	-	-	1933,864	1933,864
4.	Покращення операційного потенціалу і підвищення компетенцій рятувальників, що ліквідують наслідки надзвичайних ситуацій в регіоні Карпат	-	-	2600,000	2600,000
5.	Комплексний захист Карпатського Євросередину від надзвичайних ситуацій природного характеру	-	-	2000,000	2000,000
6.	Підвищення оперативності рятувальних підрозділів Карпатського Євросередину з реагування на надзвичайні ситуації на об'єктах з масовим перебуванням людей та багатоповерхових об'єктах	-	-	2000,000	2000,000
	Всього			10 505,476	10 505,476

Назва проекту	"Транскордонна система радіаційного та хімічного моніторингу та реагування"
Пріоритет стратегії, в рамках якого подано проект	Транскордонна безпека
Мета проекту	Розробка та функціонування першої транскордонної системи радіаційного та хімічного моніторингу та реагування
Ключові заходи	1) Вступна конференція (Польща); 2) Навчання "Переїняття досвіду Польщі в галузі радіаційного і хімічного захисту"; 3) Організація закупівлі обладнання; 4) Навчання інструкторів "Реагування на радіаційні та хімічні інциденти"; 5) Установка мережі радіаційного моніторингу Львівської області; 6) Розробка механізму спільних дій у разі виникнення радіаційних та хімічних інцидентів; 7) Підсумкова конференція (Україна); 8) Управління та просування проекту
Очікувані результати	Навчання рятувальників реагуванню на радіаційні та хімічні загрози. Створення чіткого механізму спільних дій України та Польщі при радіаційних та хімічних інцидентах. Закупівля спеціалізованих пристроїв для визначення невідомих речовин, професійного обладнання першої необхідності та радіаційної розвідки. Забезпечення 33 пожежно-рятувальних підрозділів Львівської області радіаційним та хімічним моніторинговим обладнанням
Орієнтовний бюджет	1 971 612, 00 євро (загальний)
Партнери проекту	Грубешів (Польща), Томашів Любельський (Польща), Білгорай (Польща), Янів Любельський (Польща), Краснік (Польща)

Назва проекту	"Сильні традиції - історична і культурна спадщина пожежної справи в транскордонному регіоні"
Пріоритет стратегії, в рамках якого подано проект	Історично-культурна спадщина пожежної справи в транскордонному регіоні
Мета проекту	Підтримка та розвиток історично-культурної спадщини пожежно-рятувальної справи транскордонних регіонів

Ключові заходи	<ol style="list-style-type: none"> 1) Модернізація музеїв і закупівля обладнання; 2) Організація спільних заходів задля збереження історично-культурної спадщини; 3) Організація кампанії висвітлення пожежно-рятувальних традицій; 4) Організація навчальних візитів; 5) Співпраця добровольців, закупівля спецодягу; 6) Закупівля уніформи для пожежних оркестрів; 7) Закупівля автомобілів для потреб культурних заходів
Очікувані результати	Популяризація пожежно-рятувальної справи серед населення. Модернізація музеїв, творчих колективів та зміцнення традицій пожежно-рятувальних підрозділів
Орієнтовний бюджет	1 968 000, 00 євро (загальний); 114 780, 00 євро (Львівська область)
Партнери проекту	Гміна Сусець, гміна Белжець, гміна Ярчув, гміна Криніце, гміна Любича Крулевська, гміна Лащув, гміна Рахане, гміна Тарнаватка, гміна Телятин, гміна Томашов Любельські, гміна Тишівці, гміна Ульгувек, місто Томашів Любельські, повіт Томашовські, команда пожежної охорони в Томашів Любельські, Мінське обласне управління Міністерства надзвичайних ситуацій

Назва проекту	"Спільні виклики — спільні дії!": безпека транскордонних вод в басейні річки Західний Буг
Пріоритет стратегії, в рамках якого подано проект	Транскордонна безпека
Мета проекту	Забезпечення безпеки транскордонних вод, в басейні річки Західний Буг
Ключові заходи	<ol style="list-style-type: none"> 1) Створити систему вивлення забруднення транскордонних вод та ризику розповсюдження; 2) Визначення потенційно небезпечних об'єктів та їх обстеження в басейні річки Західний Буг; 3) Закупівля автомобілів та обладнання для ліквідації розливів нафтопродуктів; 4) Проведення спільних навчань: "Розливи нафтопродуктів"; 5) Проведення конференції: "Запобігання та ліквідація аварій розливу нафтопродуктів" 6) Проведення навчань працівників потенційно небезпечних об'єктів. 7) Польсько-український мовний курс для персоналу підприємств та рятувальників
Очікувані результати	Навчання рятувальників та персоналу діям у разі забруднення

	трансграничних вод, створення дієвої системи попередження від загроз такого роду, покращення матеріально-технічної бази
Орієнтовний бюджет	1 933 864, 00 євро (загальний); 821 973, 00 євро (Львівська область)
Партнери проекту	команда пожежної охорони Любліна, громадська організація "Екологічні ініціативи"

Назва проекту	Покращення операційного потенціалу і підвищення компетенцій рятувальників, що ліквідують наслідки надзвичайних ситуацій в регіоні Карпат
Пріоритет стратегії, в рамках якого подано проект	Безпека
Мета проекту	Покращення обладнання та навчання польських та українських рятувальників, що ліквідують наслідки надзвичайних ситуацій в регіоні Карпат
Ключові заходи	<ul style="list-style-type: none"> - придбання пожежної техніки та обладнання; - проведення спеціального навчання для рятувальників; - проведення спільних рятувальних тренувань; - рятувальні по обидва боки кордону на тему запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій; - інформаційно-промоційна кампанія.
Очікувані результати	Підвищення безпеки мешканців по обидва боки кордону шляхом придбання обладнання та проведення необхідного навчання для пожежників
Орієнтовний бюджет	2 600 000,00 EUR
Партнери проекту	<ul style="list-style-type: none"> - Асоціація органів місцевого самоврядування "Єврорегіон Карпати – Україна" - Головне управління ДСНС України у Закарпатській області - Головне управління ДСНС України в Івано-Франківській області - Головне управління ДСНС України у Львівській області - Воєводська комендатура Державної пожежної служби в Ряшеві

Назва проекту	Комплексний захист Карпатського Єврорегіону від надзвичайних ситуацій природного характеру
Пріоритет стратегії, в рамках якого подано проект	Безпека
Мета проекту	Підвищення рівня готовності рятувальних підрозділів до дій

	при надзвичайних ситуаціях при повенях та паводках шляхом проведення спільних навчань враховуючи міжнародний досвід, а також придбання спеціальної рятувальної техніки та обладнання.
Ключові заходи	Розроблення спільного алгоритму дій рятувальних підрозділів Карпатського Єврорегіону при повенях і паводках, придбання спеціальної техніки та спорядження, а також проведення спільних навчань в кожній області Карпатського Єврорегіону із залучення придбаної техніки.
Очікувані результати	Підвищення рівня готовності рятувальних підрозділів до дій при надзвичайних ситуаціях, або у разі загрози їх виникненню пов'язаних із повенями та паводками. Мінімізація збитків при повенях та паводках. Придбання спеціальних автомобілів контейнерного типу із мотопомпами та захисними дамбами.
Орієнтовний бюджет	2000 000 євро
Партнери проекту	Асоціація "Єврорегіон Карпати – Україна" у партнерстві з Головним Управлінням ДСНС України у Львівській області, Управлінням ДСНС України в Івано-Франківській області, Управлінням ДСНС України у Закарпатській області і Воєводською комендатурою Державної пожежної служби в Ряшеві

Назва проекту	Підвищення оперативності рятувальних підрозділів Карпатського Єврорегіону з реагування на надзвичайні ситуації на об'єктах з масовим перебуванням людей та багатоповерхових об'єктах
Пріоритет стратегії, в рамках якого подано проект	Безпека
Мета проекту	Підвищення рівня готовності рятувальних підрозділів до дій при надзвичайних ситуаціях на об'єктах з масовим перебуванням людей та багатоповерхових об'єктах шляхом проведення спільних навчань враховуючи міжнародний досвід, а також придбання спеціальної рятувальної техніки та обладнання.
Ключові заходи	Організація та проведення спільних навчань на об'єктах з масовим перебуванням людей. Проведення обліку об'єктів з масовим перебуванням людей та багатоповерхових об'єктах відповідно до складності забудови, поверховості, максимальної кількості людей які одночасно перебувають. Розроблення відповідних карток оперативного реагування на при загрози чи виникненні надзвичайних ситуацій. Придбання сучасної спеціальної техніки та аварійно-рятувального обладнання.
Очікувані результати	Підвищення рівня готовності рятувальних підрозділів до дій при надзвичайних ситуаціях на об'єктах з масовим перебуванням людей та багатоповерхових об'єктах.

	Придбання пожежної автодрабини для проведення евакуації людей з висотних поверхів.
Орієнтовний бюджет	2000 000 євро (800 000 для Ів-Фр для придбання авто драбини)
Партнери проекту	Асоціація "Єврорегіон Карпати – Україна" у партнерстві з Головним Управлінням ДСНС України у Львівській області, Управлінням ДСНС України в Івано-Франківській області, Управлінням ДСНС України у Закарпатській області і Воєводською комендатурою Державної пожежної служби в Ряшеві

ЄВРОРЕГІОН
КАРПАТИ-УКРАЇНА

Асоціація "ЄВРОРЕГІОН КАРПАТИ - УКРАЇНА"
STOWARZYSZENIE „EUROREGION KARPATY - UKRAINA”

☎ (032) 260 12 65

✉ eku@ukr.net

🌐 <http://ekarpaty.com>